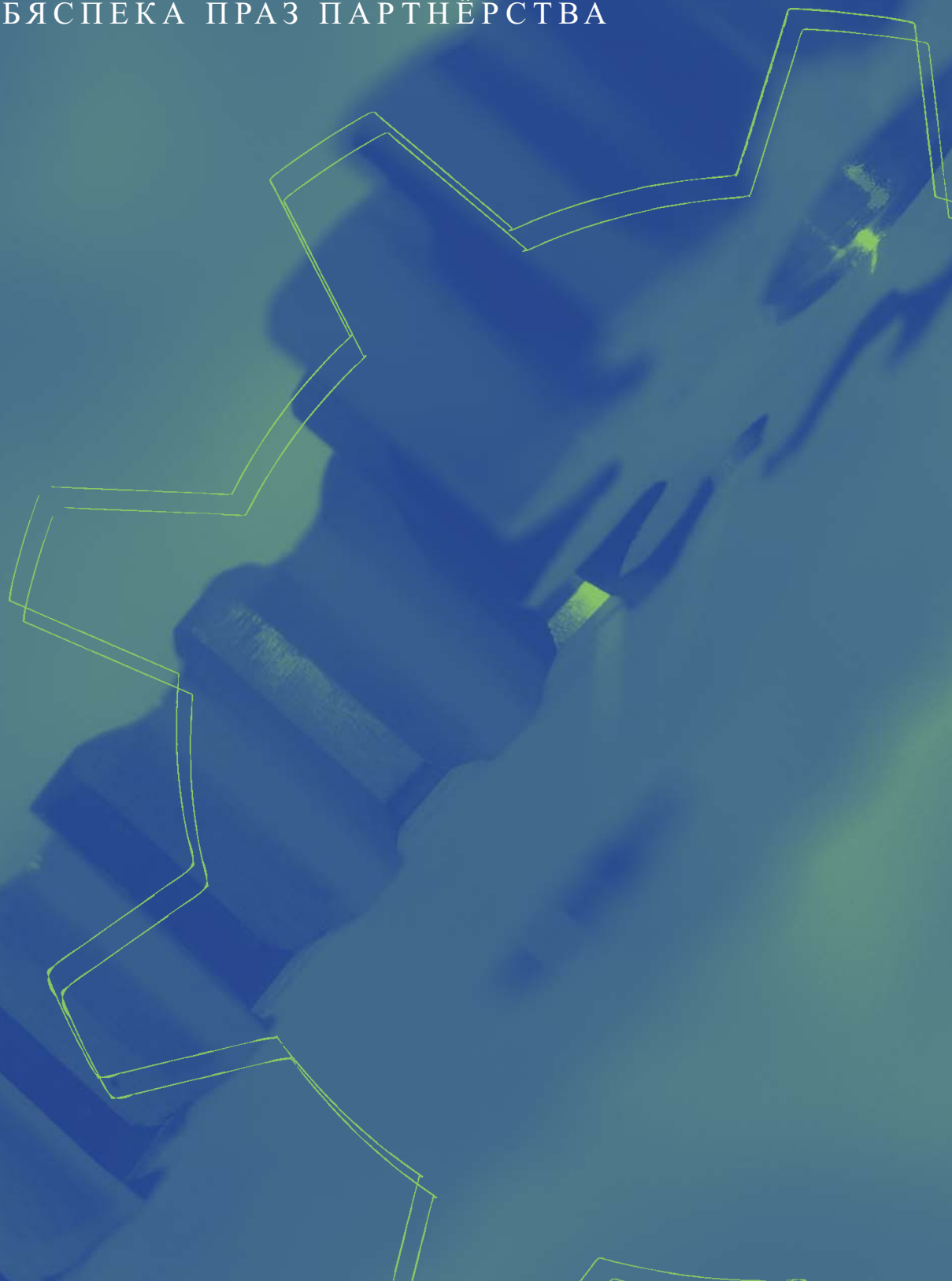

БЯСПЕКА
ПРАЗ
ПАРТНЁРСТВА

БЯСПЕКА ПРАЗ ПАРТНЁРСТВА

Прадмова

Мэта гэтай брашуры - тлумачэнне асноўных прынцыпаў, што ляжаць у аснове Еўраатлантычнага партнёрства і яго галоўных механізмаў. У ёй таксама разглядаюцца пяць асноўных сфер дзейнасці: дыялог і супрацоўніцтва ў галіне бяспекі, міратворчыя аперацыі, рэформа абароны, гатоўнасць да стихійных бедстваў і катастроф, супрацоўніцтва ў галінах навукі і аховы навакольнага асяроддзя - што дэманструе, наколькі ўзмацняецца еўраатлантычная бяспека праз партнёрства і наколькі сапраўды важнае супрацоўніцтва для краін-партнёраў. Можна бачыць, як партнёрская дзейнасць пазітыўна ўплывае на рэформы, на развіццё дэмакратычных структур і на ўдзел краін-партнёраў у шматнацыянальным супрацоўніцтве ў якасці членаў больш шырокай міжнароднай супольнасці.

Немагчыма ў адной брашуры ў поўнай меры адлюстравач усе тыя віды дзейнасці, у якіх краіны-партнёры супрацоўнічаюць з НАТА. Сюды ўваходзяць не толькі шырокавядомыя міратворчыя аперацыі на Балканах і ў Афганістане, але таксама і супрацоўніцтва ў шмат якіх іншых галінах, такіх, як барацьба супраць тэрарызму, рэформа абароны, эканамічныя аспекты бяспекі, гатоўнасць да прыродных бедстваў і катастроф, кантроль над узбраеннем, матэрыяльна-тэхнічнае забеспячэнне, супрацьпаветраная абарона, кантроль паветранай прасторы, узбраенні, адукацыя і навучанне, навука і ахова навакольнага асяроддзя, а таксама інфармацыйныя праграмы.

НАТА таксама мае асаблівыя адносіны з дзвюма краінамі-партнёрамі, Расіяй і Украінай, і яшчэ з сям'ю краінамі, што бяруць удзел у Міжземнаморскім дыялогу. Больш таго, Альянс вывучае магчымасці супрацоўніцтва з краінамі больш шырокага рэгіёна Блізкага Усходу паводле ініцыятывы, прынятай ў чэрвені 2004 г. на Стамбульскім саміце. Хаця гэтыя адносіны ў дадзенай брашуры асобна не асветленыя, шмат якія віды дзейнасці і механізмы, распрацаваныя у межах Еўраатлантычнага партнёрства, ёсць асноваю цяперашняга і будучага супрацоўніцтва з гэтымі краінамі.

Змест

БЯСПЕКА ПРАЗ

4__

Вытокі і
развіццё
Партнёрства

8__

Галоўныя
механізмы

14__

Дыялог і
супрацоўніцтва
ў галіне бяспекі

18__

Карта краін
НАТА і краін-
партнёраў

Заўвага: У гэтым выданні спасылкі на былую Югаслаўскую Рэспубліку Македонія пазначаныя сімвалам зорачкі (*) і адсылаюць да наступнай зноскі: *Турцыя прызнае Рэспубліку Македонія пад яе канстытуцыйнай назвай.*

Фотаздымкі: Усе фотаздымкі © НАТО, калі не адзначана іначай.

ПАРТНЁРСТВА

20__

Міратворчыя
операцыі

24__

Рэформа
абароны

29__

Гатоўнасць да
прыродных
бедстваў і
катастроф і
рэагаванне на іх

33__

Бяспека,
навука і ахова
навакольнага
асяроддзя

36__ Сапраўдная еўраатлантычная культура бяспекі

Вытокі і развіццё Партнёрства

У лістападзе 1989 года абрынуўся Берлінскі мур, што абвясціла заканчэнне халоднай вайны. Імклівыя змены ў Цэнтральнай і Усходняй Еўропе вельмі хутка паставілі НАТА перад новымі і зусім іншымі задачамі ў сэнсе бяспекі. Палітычныя змены беспрэцэдэнтнага маштабу адкрылі новыя магчымасці для ўзмацнення бяспекі ў Еўропе, але таксама непазбежна прынеслі з сабою новыя няпэўнасці і патэнцыяльную нестабільнасць.

Што можна зрабіць, каб скарыстацца магчымасцю і паставіць еўрапейскія справы бяспекі на новы, больш пазітыўны шлях пасля канфрантацый халоднае вайны? Якія крокі можна зрабіць для аднаўлення нармальных адносін паміж усімі еўрапейскімі краінамі - заходнімі і ўсходнімі? Якую дапамогу магчыма аказаць дзяржавам Цэнтральнае і Усходняе Еўропы, каб замацаваць іх навава здабытую незалежнасць і рэалізаваць іх намаганні да паўнапраўнага ўдзелу ў вырашэнні

шматнацыянальных праблем бяспекі ў якасці дэмакратычных краін як на рэгіянальным, так і на сусветным узроўні?

Лідэры краін Альянсу адраагавалі на гэта на саміце ў Лондане ў ліпені 1990 г. тым, што працягнулі «руку сяброўства» праз старую мяжу, што падзяляла Запад і Усход, і прапанавалі новыя партнёрскія сувязі з усімі краінамі Цэнтральнае і Усходняе Еўропы. Былі створаныя ўмовы да таго, каб у снежні 1991 года ўзнік Савет паўночнаатлантычнага супрацоўніцтва (СПАС), форум, які дазволіў НАТА і яго новым краінам-партнёрам разам абмяркоўваць пытанні па агульных праблемах. (Змены ў Еўропе адбываліся тады настолькі хутка, што ужо падчас першай сустрэчы СПАС была занатаваная гістарычная падзея: калі ўзгаднялася канчатковае камюніке, савецкі пасол абвясціў, што, пакуль вялося пасяджэнне, Савецкі Саюз распаўся і цяпер ён прадстаўляе толькі Расійскую Федэрацыю.)

> Заканчэнне халоднае вайны адкрыла новыя магчымасці для ўзмацнення бяспекі і развіцця супрацоўніцтва.

© ullstein bild - Schürer

«Гэтае Партнёрства створанае як выраз сумеснай упэўненасці ў тым, што стабільнасць і бяспека ў Еўраатлантычным рэгіёне могуць быць дасягнутыя толькі праз супрацоўніцтва і сумесныя дзеянні. Ахова і прапаганда фундаментальных свабод і правоў чалавека, абарона свабоды, справядлівасці і міра праз агульныя дэмакратычныя каштоўнасці надзвычай важныя для Партнёрства.»

(Рамачны дакумент Партнёрства дзеля міру – сустрэча на вышэйшым узроўні ў Бруселі, 10 студзеня 1994 г.)

Гэтыя кардынальныя змены ў стаўленні да супрацоўніцтва былі замацаваныя ў новай стратэгічнай канцэпцыі Альянсу, што з'явілася ў лістападзе 1991 г. і фармулявала больш шырокі падыход да бяспекі. Мажлівасці дасягнення мэтай Альянсу палітычнымі сродкамі былі большымі, чымсьці калі-небудзь раней. Пры тым, што нельга было заняцца праблему абароны як такую, можна было больш увагі надаць эканамічным, сацыяльным і экалагічным пытанням як сродкам спрыяння стабільнасці і бяспекі ў Еўраатлантычным рэгіёне ў цэлым. Дыялог і супрацоўніцтва былі неад'емнай часткай падыходу, што патрабавалася для кіравання самымі рознымі праблемамі, якія стаялі перад Альянсам. З заканчэннем халоднае вайны галоўнымі мэтамі сталіся змяншэнне рызыкі канфліктаў, што паўстаюць з непаразумення ці злоснага намеру, і лепшае кіраванне крызісамі, якія адбываюцца на бяспецы саюзнікаў, павелічэнне ўзаемнага паразумення і даверу сярод усіх еўрапейскіх краін і пашырэнне магчымасцяў для сапраўднага партнёрства пры вырашэнні агульных праблем бяспекі.

Адрозна пасля заканчэння халоднае вайны кансультацыі СПАС былі накіраваныя на пытанні бяспекі, якія былі спадчынаю часоў халоднае вайны, такія, як вывад расійскіх войскаў з краін Балтыі. Таксама пачалося палітычнае супрацоўніцтва па шэрагу пытанняў бяспекі і абароны. СПАС быў першапраходцам у самых розных накірунках. Аднак ён засяроджваўся на шматбаковым, палітычным дыялогу і не даваў магчымасці кожнаму з партнёраў развіваць індывідуальныя сувязі з НАТО.

Становішча змянілася ў 1994 г. з пачаткам выканання праграмы «Партнёрства дзеля міру» (ПДМ), маштабнага плану практычнага двухбаковага супрацоўніцтва паміж НАТО і асобнымі краінамі-партнёрамі, што было значным крокам наперад у працэсе супрацоўніцтва. А ў 1997 г. быў створаны Савет Еўраатлантычнага партнёрства (СЕАП), які замяніў СПАС і, карыстаючыся яго дасягненнямі, стаў пракладаць шлях да развіцця больш шырокага і функцыянальнага партнёрства.

Сутнасць партнёрства і супрацоўніцтва на шматнацыянальным узроўні складаецца з рэгулярных кансультацый і дзеянняў па супрацоўніцтве, распрацаваных для стварэння атмасферы празрыстасці і даверу ў Еўраатлантычным рэгіёне. На двухбаковым узроўні гэта патрабуе развіцця практычных рабочых адносінаў паміж асобнымі краінамі-партнёрамі і НАТА, спецыяльна распрацаваных з улікам іх канкрэтнага становішча і патрабаванняў.

Працэс партнёрства ўключае пабудову дыялогу і разумення паміж усімі краінамі-ўдзельнікамі, многія з якіх былі ў мінулым праціўнікамі, бо належалі да варожых альянсаў ці мелі даўнія рэгіянальныя, тэрытарыяльныя, палітычныя, нацыянальныя ці рэлігійныя спрэчкі. Сумесныя дзеянні, накіраваныя на пошук агульных рашэнняў агульных праблем бяспекі, прывялі да важных дасягненняў у галіне пераадолення даўніх перадузятасцяў і выпрацоўкі яснага разумення ўзаемных выгод ад супрацоўніцтва.

З часу пачатку працэса партнёрства быў дасягнуты значны прагрэс, нават з улікам таго, што мелі месца цяжкасці і перашкоды, пазбегнуць якіх было, бадай, немагчыма, бяручы пад увагу складаны працэс палітычных, эканамічных і сацыяльных зменаў, што адбываліся ў Цэнтральнай і Усходняй Еўропе і былым Савецкім Саюзе. СЕАП і праграма ПДМ паступова развівалі сваю ўласную дынаміку па меры таго, як НАТА і краіны-партнёры рабілі паступовыя крокі ў напрамку пашырэння супрацоўніцтва ў галіне бяспекі, адштурхоўваючыся ад створаных імі партнёрскіх дамоваў. З пераўтварэннем НАТА, якое адбывалася на працягу некалькіх гадоў з мэтай лепшага вырашэння новых праблем асяроддзя бяспекі, развівалася і партнёрства. Каб захаваць яго дынаміку і важнасць для Альянса, трэба было адаптаваць мерапрыемствы і механізмы Партнёрства такім чынам, каб яны адпавядалі новым прыярытэтам НАТА (гл. раздзел «Галоўныя механізмы»).

Партнёрства трэба было таксама паглыбіць і пашырыць, каб яно адпавядала спадзяванням розных краін-партнёраў і заставалася для іх прывабнай прапановай. Два этапы пашырэння НАТА змянілі баланс паміж Саюзнікамі і

Партнёрамі (гл. урэзку) На сакавік 2004 г. было больш саюзнікаў, чымсьці партнёраў, а партнёры, што засталіся, уяўляюць сабою вельмі разнастайную групу. Сюды ўваходзяць Балканскія краіны, якія ўсё яшчэ вырашаюць праблемы, што дасталіся ім у спадчыну ад мінулага, стратэгічна важныя, але недастаткова развітыя краіны Каўказа і Сярэдняй Азіі, і таксама заходнееўрапейскія недалучаныя краіны. Некаторыя з гэтых краін знаходзяцца ў працэсе развіцця сваіх абаронных структур і магчымасцяў, іншыя ж у стане выдзяляць значныя сілы для аперацый на чале з НАТА і прапаноўваць краінам-партнёрам парады, навучанне і дапамогу ў розных галінах.

На сённяшні дзень 20 партнёраў карыстаюцца СЕАП для рэгулярных кансультацый з 26 членамі Альянсу і развіцця супрацоўніцтва па пытаннях, якія ахопліваюць самыя розныя аспекты абароны і бяспекі. Іх узброеныя сілы часта разам дзейнічаюць і праводзяць вучэнні, іх салдаты служаць побач адзін з адным падчас міратворчых аперацый пад эгідай НАТА; члены Альянсу і краіны-партнёры супрацоўнічаюць у агульнай справе супрацьстаяння пагрозе тэрарызму. Калі скончылася халодная вайна, ніхто не мог прадказаць падобныя драматычныя змены ў Еўраатлантычным стратэгічным асяроддзі.

Першаснай мэтай палітыкі партнёрства НАТА было зруйнаванне перашкоды і пабудова бяспекі шляхам дыялогу і супрацоўніцтва. Сённяшнія мэты значна больш амбітныя, бо краіны-партнёры разам з НАТА ўдзельнічаюць у вырашэнні праблем бяспекі XXI стагоддзя, сярод якіх тэрарызм, распаўсюджванне зброі масавага знішчэння і праблемы дзяржаў, якія не сфарміраваліся як дзяржавы.

САЮЗНІКІ І ПАРТНЁРЫ

На працягу гадоў да праграмы партнёрства далучыліся 30 краін: Албанія, Армения, Аўстрыя, Азербайджан, Беларусь, Балгарыя, Харватыя, Чэхія, Эстонія, Фінляндыя, Грузія, Венгрыя, Ірландыя, Казахстан, Кыргызстан, Латвія, Літва, Малдова, Польшча, Румынія, Расія, Славакія, Славенія, Швецыя, Швейцарыя, былая Югаслаўская Рэспубліка Македонія*, Таджыкістан, Туркменістан, Украіна і Узбекістан.

З 1997 г. былі ўсталяваныя спецыяльныя адносіны з Расіяй і Украінай, замацаваныя падпісаннем Асноватворнага акта па ўзаемных сувязях, супрацоўніцтве і бяспецы НАТА-Расія і Хартыі НАТА-Украіна па адмысловым партнёрстве. Адносіны з Расіяй атрымалі развіццё са стварэннем у 2002 г. Савета НАТА-Расія, у якім члены Альянсу і Расія сустракаюцца як раўнапраўныя бакі. У лістападзе 2002 г. былі зробленыя крокі да паглыблення і пашырэння сувязяў НАТА-Украіна шляхам прыняцця Плана дзеянняў НАТА-Украіна, у якім падтрымліваюцца намаганні Украіны да рэформаў на шляху да поўнай інтэграцыі ў Еўраатлантычныя структуры бяспекі.

Дзесяць краін-партнёраў сталіся саюзнікамі. Чэхія, Венгрыя і Польшча далучыліся да Альянсу ў 1999 годзе, а Балгарыя, Эстонія, Латвія, Літва, Румынія, Славакія і Славенія - у 2004 годзе. Да будучага членства рыхтуюцца тры кандыдаты. Гэта Албанія, Харватыя і былая Югаслаўская Рэспубліка Македонія.*

Боснія і Герцагавіна і Сербія і Чарнагорыя таксама спадзяюцца далучыцца да праграмы Партнёрства дзеля міру і Савета Еўраатлантычнага партнёрства. НАТА падтрымлівае іх намаганні, але вызначыў патрабаванні, якія папярэдне павінны быць выкананыя. Гэта, у прыватнасці, поўнае супрацоўніцтва з Міжнародным трыбуналам па былой Югаславіі, у прыватнасці, у справе выдачы Радавана Караджыча і Ратка Младзіча, найбольш вядомых падазраваных у ваенных злачынствах. Паміж тым НАТА ўжо падтрымлівае ваенную рэформу ў Босніі і Герцагавіне. Адбываецца таксама абмежаванае супрацоўніцтва ў галіне бяспекі з Сербіяй і Чарнагорыяй, у тым ліку ўдзел афіцэраў і цывільных асобаў у арыентацыйных курсах НАТА, накіраваных на тое, каб пазнаёміць іх з Альянсам, пытаннямі кіравання крызісамі, міратворчымі аперацыямі і супрацоўніцтвам у ваеннай і грамадзянскай галіне.

Галоўныя механізмы

НАТА рэгулярна кансультуецца са сваімі партнёрамі праз Савет Еўраатлантычнага партнёрства (СЕАП), які забяспечвае агульную палітычную аснову для адносін з партнёрамі. Кожны з партнёраў мае таксама магчымасць пабудаваць асобныя адносіны з Альянсам праз Партнёрства дзеля міру (ПДМ), праграму практычных дзеянняў, з дапамогай якіх партнёры могуць абраць уласныя прыярытэты супрацоўніцтва. Гэтыя два галоўныя механізмы партнёрства зрабіліся асноўнымі часткамі еўраатлантычнай архітэктуры бяспекі.

З мэтай далейшага паглыблення супрацоўніцтва паміж саюзнікамі і партнёрамі былі зроблены крокі на сустрэчах у вярхах у Мадрыдзе (1997), Вашынгтоне (1999), Празе (2002) і Стамбуле (2004). Гэтыя ініцыятывы былі заснаваныя на агульных каштоўнасцях і прынцыпах, што ляжаць у аснове супрацоўніцтва і прадэманстравалі доўгатэрміновую нацэленасць на дасягненне асноўных мэтай партнёрства: узмацненне і пашырэнне міру і стабільнасці ў Еўраатлантычным рэгіёне і па-за яго межамі.

АСНОЎНЫЯ ЭТАПЫ Ў ПАРТНЁРСТВЕ

- 1991** Першая сустрэча Савета паўночнаатлантычнага супрацоўніцтва
- 1994** Пачатак выканання праграмы Партнёрства дзеля міру (ПДМ); у НАТА створаныя партнёрскія місіі; пры штабе Вярхоўнага галоўнакамандуючага аб'яднанымі ўзброенымі сіламі НАТА ў Еўропе (ВГК АУС) створаны Пункт па каардынацыі партнёрства
- 1995** Пры штабе ВГК АУС НАТА ў Еўропе створаны Міжнародны каардынацыйны цэнтр
- 1996** Краіны-партнёры ўдзельнічаюць у сілах пад кіраваннем НАТА, створаных для выканання мірнага пагаднення па Босніі
- 1997** Першая сустрэча Савета еўраатлантычнага партнёрства (СЕАП) у Сінтры, Партугалія; На наступных сустрэчах на вышэйшым узроўні НАТА і СЕАП у Мадрыдзе, Іспанія, была падвышаная практычная важнасць праграмы ПДМ
- 1998** Стварэнне Еўраатлантычнага каардынацыйнага цэнтра рэагавання на стыхійныя бедствы і катастрофы і Групы рэагавання на бедствы і катастрофы
- 1999** Да НАТА далучаюцца тры краіны-партнёры – Чэхія, Венгрыя і Польшча;

Дыялог і супрацоўніцтва ўключаныя ў Стратэгічную канцэпцыю Альянсу як частка яго асноўных задач у галіне бяспекі; На Вашынгтонскім саміце вырашана надалей паглыбляць праграму ПДМ і узмацняць яе практычную важнасць; Краіны-партнёры разгортваюць свае сілы як частку Сіл для падтрымання міру ў Косава на чале з НАТА

- 2001** 12 верасня СЕАП збіраецца на пасяджэнне, каб асудзіць тэрарыстычныя атакі на Злучаныя Штаты і прымае абавязак барацьбы з чумой тэрарызму
- 2002** Комплексны агляд вядзе да ўзмацнення СЕАП і ПДМ на саміце ў Празе; Прыняты да выканання Партнёрскі план дзеянняў супраць тэрарызму
- 2003** Краіны-партнёры выдзяляюць войскі для Сілаў па падтрымцы міжнароднай бяспекі пад эгідай НАТА ў Афганістане
- 2004** Да НАТА далучаюцца сем краін-партнёраў – Балгарыя, Эстонія, Латвія, Літва, Румынія, Славакія і Славенія; На саміце ў Стамбуле робяцца далейшыя крокі для ўзмацнення партнёрства; Пачаў выконвацца партнёрскі план дзеянняў па пабудове абарончых устаноў

Савет Еўраатлантычнага партнёрства

Савет Еўраатлантычнага партнёрства аб'ядноўвае членаў НАТА і краін-партнёраў, разам на сённяшні дзень 46 краін, у шматбаковым форуме для рэгулярнага дыялогу і кансультацый па палітычных пытаннях і пытаннях, звязаных з бяспекаю. Ён таксама служыць палітычнай асновай для індыўідуальных двухбаковых адносінаў, што склаліся паміж НАТА і краінамі-ўдзельнікамі праграмы Партнёрства дзеля міру.

Прынятае ў 1997 годзе рашэнне аб стварэнні СЕАП адлюстроўвала жаданне пашырыць дасягненні Савета паўночнаатлантычнага супрацоўніцтва і стварыць форум па пытаннях бяспекі для больш паглыбленага і дзейснага партнёрства. Новы форум быў створаны з мэтай адпавядаць усё больш складаным сувязям, што развіваліся з краінамі-партнёрамі ў межах праграмы ПДМ і ў кантэксце міратворчай аперацыі ў Босніі і Герцагавіне, дзе ў 1996 годзе былі размешчаныя войскі 14 краін-партнёраў, што служылі разам са сваімі калегамі з Альянса. Гэтыя дадатковыя крокі, што рабіліся паралельна для паглыблення ролі Партнёрства дзеля міру шляхам большага ўцягнення краін-партнёраў у працэс прыняцця рашэнняў і планавання па ўсім спектры дзеянняў партнёрства. Стварэнне СЕАП таксама пашырыла межы партнёрства, першапачаткова створанага для прыцягнення былых краін Варшаўскага дагавору, каб уключыць недалучаныя краіны Заходняй Еўропы.

Апроч кароткатэрміновых кансультацый па бягучых палітычных пытаннях і справах бяспекі у СЕАП адбываюцца доўгатэрміновыя кансультацыі, а супрацоўніцтва ідзе ў шырокім дыяпазоне сфераў дзейнасці. Яны ўключаюць, паміж іншымі, такія сферы, як кіраванне крызісамі і міратворчыя аперацыі; рэгіянальныя пытанні; кантроль над узбраеннем і пытанні, звязаныя з распаўсюджваннем зброі масавага знішчэння; міжнародны тэрарызм; такія пытанні абароны, як планаванне, распрацоўка бюджэту, палітыка і стратэгія; распрацоўка надзвычайных планаў па грамадзянскай абароне і гатоўнасць да прыродных бедстваў і катастроф; супрацоўніцтва ў галіне ўзбраенняў; ядзерная бяспека;

> Пасяджэнні Савета Еўраатлантычнага партнёрства праходзяць пад кіраўніцтвам Генеральнага Сакратара НАТА.

грамадзянская і ваенная каардынацыя кіраваннем паветранага руху і навуковае супрацоўніцтва.

СЕАП мае ў сваім распараджэнні цэлы шэраг мажлівасцяў у залежнасці ад таго, якія абмяркоўваюцца пытанні, што дае магчымасць праводзіць сустрэчы з ўсімі саюзнікамі і краінамі-партнёрамі або ў меншых, але адкрытых для далучэння рабочых групах. Такая гнуткасць вельмі важная для поспеху Савета.

Большасць краін-партнёраў маюць у штаб-кватэры НАТА ў Бруселі свае дыпламатычныя місіі, што палягчае рэгулярныя камунікацыі і дае магчымасць праводзіць кансультацыі кожны раз, калі на тое ёсць патрэба. Сустрэчы СЕАП адбываюцца штомесячна на ўзроўні паслоў, штогадова на ўзроўні міністраў замежных спраў і міністраў абароны і галоўнакамандуючых, а час ад часу і на вышэйшым узроўні. Паводле стану на 2005 год штогод будзе адбывацца новы Форум бяспекі СЕАП высокага ўзроўню для абмеркавання важных спраў бяспекі і разгляду таго, як НАТА і краіны-партнёры могуць вырашаць іх найлепшым чынам.

Партнёрства дзеля міру

На аснове практычнага супрацоўніцтва і адданасці дэмакратычным прынцыпам, што ляжаць у аснове самага Альянсу, мэтай Партнёрства дзеля міру з'яўляецца павышэнне стабільнасці, памяншэнне пагрозы для міру і пабудова ўзмоцненых адносін у галіне бяспекі паміж асобнымі краінамі-партнёрамі і НАТА, а таксама паміж самімі краінамі-партнёрамі.

Сутнасцю праграмы ПДМ з'яўляецца партнёрства, што ўстанаўліваецца асобна паміж кожнай краінай-партнёрам і НАТА адпаведна індыўідуальным патрэбам і сумесна выконваецца на тым узроўні і ў такім тэмпе, якія абраныя кожным з урадаў-удзельнікаў. З дапамогай Партнёрства дзеля міру былі распрацаваныя комплексныя сродкі для падтрымкі выканання мэтай і задач ПДМ і ўвасаблення ідэй у справы. Распрацаваныя інструменты і ініцыятывы, што прыведзены ніжэй, даюць аснову як для двухбаковых, так і шматбаковых дзеянняў, прапануючы краінам-партнёрам эфектыўныя і празрыстыя праграмы для падтрымкі іх сумеснай з НАТА працы.

> Харватыя падпісвае Рамачны дакумент Партнёрства дзеля міру ў траўні 2000 г.

Фармальнай асновай Партнёрства дзеля міру з'яўляецца Рамачны дакумент, які вызначае канкрэтныя абавязкі для кожнай краіны-партнёра. Кожная краіна-партнёр прымае шэраг накіраваных на далёкую перспектыву палітычных абавязкаў па захаванні дэмакратычных асноў развіцця грамадства; па падтрымцы прынцыпаў міжнароднага права; па выкананні абавязацельстваў згодна са Статутам ААН, Універсальнай дэкларацыяй правоў чалавека, Хельсінскім заключным актам і міжнароднымі пагадненнямі па раззбраенні і кантролю над узбраеннямі; па адмове ад пагрозы ці выкарыстання сілы супраць іншых дзяржаў; па прызнанні існуючых межаў і вырашэнні спрэчак мірным шляхам. Таксама прымаюцца адмысловыя абавязацельствы па спрыянні празрыстасці ў планаванні нацыянальнай абароны і яе фінансаванні з мэтай устанаўлення дэмакратычнага кантролю над узброенымі сіламі і выпрацоўкі здольнасці да сумесных з НАТА дзеянняў у міратворчых і гуманітарных аперацыях. Рамачны дакумент таксама падкрэслівае абавязацельства саюзнікаў кансультавацца з любой краінай-партнёрам, якая адчувае непасрэдную пагрозу сваёй тэрытарыяльнай цэласнасці, палітычнай незалежнасці або бяспекі – з гэтага механізму, напрыклад, скарысталіся Албанія і былая Югаслаўская Рэспубліка Македонія* падчас Косаўскага крызісу.

Краіны-партнёры абіраюць на падставе сваіх жаданняў і магчымасцяў індыўідуальныя віды дзейнасці. Яны перадаюцца саюзнікам у Прэзентацыйным дакуменце. Пасля гэтага НАТА сумесна з кожнай краінай-партнёрам распрацоўвае і ўзгадняе Індыўідуальную праграму партнёрства. Гэтыя двухгадовыя праграмы складаюцца на падставе вялікага спісу відаў дзейнасці адпаведна адмысловым інтарэсам і патрэбам кожнае краіны. Супрацоўніцтва накіраванае, у прыватнасці, на працу, звязаную з абаронай, рэформу абароны і кіраванне наступствамі рэформы абароны, але тычыцца практычна кожнае галіны дзейнасці НАТА, уключаючы абаронную палітыку і планаванне, грамадзянска-ваенныя адносіны, адукацыю і навучанне, проціпаветраную абарону, сістэмы сувязі і інфармацыі, кіраванне крызісамі і распрацоўку надзвычайных планаў ў грамадзянскай сферы.

Значныя ініцыятывы былі прынятыя да выканання на Вашынгтонскім саміце ў красавіку 1999 года з мэтай павышэння практычнай накіраванасці праграмы Партнёрства дзеля міру і прыцягнення краін-партнёраў да прыняцця рашэнняў і планавання ў ПДМ. Сярод іх увядзенне Канцэпцыі аператыўнага патэнцыялу і ваенна-палітычных рамак. Таксама была запушчана Праграма паглыблення вучэбнай падрыхтоўкі і адукацыі, каб дапамагчы ўзмацніць аператыўныя мажлівасці краін-партнёраў праз навучанне і адукацыю іх вайскоўцаў.

Канцэпцыя аператыўнага патэнцыялу была створаная для паляпшэння мажлівасцяў для сіл Альянсу і Партнёраў дзейнічаць разам у будучых аперацыях ПДМ пад кіраваннем НАТА. Мэтай гэтага з'яўляецца забеспячэнне павышанай гнуткасці ў сумяшчэнні адмысловых узброеных фарміраванняў для ўзмацнення і падтрымкі будучых аперацый ПДМ на чале з НАТА. Гэты механізм накіраваны на сілы і магчымасці, што патэнцыяльна даступныя для падобных аперацый. Пашырэння працоўныя адносіны мірнага часу, што прагрэсіўна развіваюцца паміж краінай-партнёрам, штаб-кватэрай і штабамі Альянсу, а таксама паміж фармацыямі Альянсу і партнёраў, спрашчаюць інтэграцыю гэтых сіл у сілы на чале з НАТА. На Стамбульскім саміце было абумоўлена, што часткай укаранення Канцэпцыі аператыўнага патэнцыялу будуць гарманізаваныя стандарты ўзаемадзеяння і звязаныя з імі ацэнкі з улікам механізмаў НАТА.

Ваенна-палітычныя рамкі – гэта спіс прынцыпаў, абавязацельстваў ды іншых падказак для таго, каб партнёр удзельнічаў у палітычных кансультацыях і прыняцці рашэнняў, у аперацыйным планаванні і ў вызначэнні падпарадкавання. У Стамбуле была падкрэсленая патрэба прыцягнення партнёраў да працэсу выпрацоўкі рашэнняў на больш ранняй стадыі. Палажэнні гэтага рамачнага дакумента цяпер ажыццяўляюцца ва ўсіх аперацыях пад кіраваннем НАТА з удзелам партнёраў і таксама выкарыстоўваюцца ў якасці агульнага дапаможніка па ўкладзе партнёра ў іншыя віды дзейнасці НАТА, такія, як вучэнні і траставыя фонды ПДМ.

Для лепшай інтэграцыі краін-партнёраў у штодзённую працу партнёрства ў некаторых штаб-кватэрах НАТА былі створаныя штабныя элементы ПДМ, у якіх працуюць афіцэры з краін-партнёраў. Пункт па каардынацыі партнёрства пры Аперацыйным камандаванні НАТА, што размешчаны ў Монсе (Бельгія) дапамагае каардынаваць навучанне і вучэнні ПДМ. Больш таго, Міжнародны каардынацыйны цэнтр стварае ўмовы для брыфінгаў і планавання для ўсіх краін, што не з'яўляюцца членамі НАТА, але выдзяляюць свае войскі для міратворчых аперацый пад кіраваннем НАТА (гл. стар. 23).

Каб забяспечыць лепшыя сумесныя дзеянні ў міратворчых аперацыях войскаў партнёраў і ваенных НАТА, адпаведна з Працэсам планавання і ацэнкі сіл ПДМ (ППАС), даецца інфармацыя па патрабаваннях да магчымасцяў ці аператыўнай сумяшчальнасці. Гэты працэс значна дапамог цеснаму супрацоўніцтву краін-партнёраў у міратворчых аперацыях пад кіраваннем НАТА на Балканах і ў Афганістане. Механізм ППАС заснаваны на сістэме планавання ўзброеных сіл НАТА і прапануецца краінам-партнёрам паводле іх жадання. Мэты планавання або Партнёрскія мэты абмяркоўваюцца з кожнай краінай-удзельніцай, а прагрэс адсочваецца з дапамогай дэтальвых аглядаў. З цягам часу патрабаванні ППАС зрабіліся больш складанымі, патрабавальнымі і звязанымі з паляпшэннем магчымасцяў, што былі ўстаноўленыя самімі саюзнікамі. ППАС таксама выкарыстоўваецца краінамі-партнёрамі для стварэння эфектыўных, даступных і ўстойлівых узброеных сіл і для спрыяння больш шырокім намаганням па рэформах сістэмы абароны. Гэты механізм, напрыклад, адыграў галоўную ролю ў комплексных рэформах сістэмы абароны на Украіне (гл. стар. 25).

Шэраг партнёрскіх ініцыятыў дапамагае партнёрам кіраваць наступствамі рэформы абароны, асабліва гэта тычыцца палітыкі Траставага фонду ПДМ (гл. урэзку на стар. 28), якая прапануе практычную дапамогу ў бяспечным знішчэнні супрацьпяхотных мін і залішняй зброі, а таксама ў пераадрыхтоўцы вайскоўцаў і канверсіі ваенных баз.

> Швейцарскі верталёт
сіл КФОР аблятае
Прышціну ў Косава:
Прапаганда супрацоўніцтва
ў міратворчых аперацыях
пад эгідай НАТА – у цэнтры
ўвагі Партнёрства.

Паглыбленне супрацоўніцтва

На Праскім саміце 2002 года былі зроблены чарговыя крокі па паглыбленні супрацоўніцтва паміж НАТА і краінамі-партнёрамі. У комплексным аглядзе СЕАП і Партнёрства дзеля міру рэкамендавалася ўзмацненне палітычнага дыялогу з партнёрамі і далейшае паглыбленне іх удзелу ў планаванні, правядзенні канкрэтнай дзейнасці, у якой яны бяруць удзел, і назіранні за ёю.

У Празе быў прадстаўлены новы механізм супрацоўніцтва – Партнёрскі план дзеянняў. Першым быў распрацаваны Партнёрскі план дзеянняў супраць тэрарызму (гл. стар. 15). Яшчэ адной новай ініцыятывай стала Праграма індывідуальнага партнёрства (ПІП), якая выходзіць не з існуючага спісу мерапрыемстваў, а дазваляе Альянсу асобна вырашаць, якую дапамогу аказаць зацікаўленым краінам-партнёрам, што прасілі больш структурызаванай падтрымкі для ўнутраных рэформаў, асабліва ў галінах абароны і бяспекі, адпаведна іх канкрэтным патрэбам і абставінам (гл. урэзку).

На падставе прагрэсу, дасягнутага ў Празе, на Стамбульскім саміце ў чэрвені 2004 года, былі зробленыя далейшыя крокі па ўзмацненні

Еўраатлантычнага партнёрства і па далейшым яго ўдасканаленні для вырашэння ключавых пытанняў, а таксама для задавальнення патрэб і магчымасцяў асобных партнёраў. Быў распрацаваны план дзеянняў партнёрства для заахвочвання і падтрымкі краін-партнёраў у стварэнні эфектыўных і дэмакратычна адказных абаронных інстытутаў (гл. стар. 24).

Магчымасці партнёраў па пашырэнні іх укладу ў аперацыі пад кіраваннем НАТА будуць павышаныя шляхам прыцягнення краін, што прадастаўляюць свае войскі, у працэс прыняцця рашэнняў на больш раннім этапе і надання ім большых мажлівасцяў для палітычных кансультацый. Да таго ж Канцэпцыя аператыўных магчымасцяў будзе пашыраная, і краінам-партнёрам будзе прапанавана магчымасць мець прадстаўнікоў у Саюзным камандаванні па трансфармацыі, якое адказвае за спрыянне трансфармацыі узброеных сілаў і магчымасцяў Альянсу і нагляд за гэтай трансфармацыяй. Гэта дапаможа спрыянню большаму ваеннаму ўзаемадзеянню паміж узброенымі сіламі НАТА і краін-партнёраў і трансфармацыі абароны адпаведна аператыўным ролям і магчымасцям, якія выпрацоўваюцца ў НАТА.

Таксама было прынятае рашэнне надаць асаблівую ўвагу супрацоўніцтву з краінамі-партнёрамі ў двух стратэгічна важных рэгіёнах, а менавіта, на Каўказе (Арменія, Азербайджан і Грузія) і ў Сярэдняй Азіі (Казахстан, Кыргызстан, Таджыкістан, Туркменістан і Узбекістан). НАТА прызначыла для гэтых двух рэгіёнаў спецыяльнага прадстаўніка, а таксама двух афіцэраў службы сувязі. Іх роля – забяспечваць патрэбную дапамогу і парады ў выкананні важных аспектаў

Праграм індывідуальнага партнёрства, дзе трэба, а таксама Партнёрскіх планаў дзеянняў па пабудове абарончых устаноў і па барацьбе супраць тэрарызму, і супрацоўніцтве, засяроджаным на Працэсе планавання і ацэнкі сіл (ППАС).

Далейшая інфармацыя:

www.nato.int/issues/eapc/index.html

www.nato.int/issues/pfp/index.html

ПРАГРАМЫ ІНДЫВІДУАЛЬНАГА ПАРТНЁРСТВА

Прынятыя да выканання на Праскім саміце ў лістападзе 2002 года Праграмы індывідуальнага партнёрства (ППП) адкрытыя для краін, якія маюць палітычную волю і здольнасць паглыбляць свае сувязі з НАТА. Такія двухгадовыя праграмы павінны зводзіць разам усе механізмы супрацоўніцтва, з дапамогай якіх краіна-партнёр узаемадзейнічае з Альянсам, засяроджваючыся на той дзейнасці, што лепш за ўсё адпавядае іх унутраным рэформам.

ППП павінна ясна ставіць мэты супрацоўніцтва і прыярытэты асобнага партнёра і гарантаваць, каб розныя механізмы, што выкарыстоўваюцца ў ёй, наўпрост адпавядалі гэтым прыярытэтам. НАТА забяспечвае вузканакіраваныя парады для канкрэтнай краіны па яе мэтах рэформаў. Неад’емнай часткай працэсу PPP можа быць узмоцнены палітычны дыялог па важных пытаннях. PPP таксама палегчыць

каардынацыю двухбаковай дапамогі, што аказваецца асобнымі саюзнікамі і партнёрамі, а таксама каардынацыю намаганняў з іншымі адпаведнымі міжнароднымі арганізацыямі.

Пастаўленыя мэты падзяляюцца на агульныя катэгорыі палітычных пытанняў і пытанняў бяспекі; пытанняў абароны, бяспекі і войска; грамадскай інфармацыі; навукі і аховы навакольнага асяроддзя; распрацоўкі надзвычайных планаў у грамадзянскай сферы і адміністрацыйных пытанняў і пытанняў аховы бяспекі і рэсурсаў.

У лістападзе 2004 года Грузія стала першай краінай, якая мае PPP з НАТА. На сённяшні дзень на стадыі распрацоўкі знаходзяцца PPP з Азербайджанам і Узбекістанам. Таксама праявіла цікаўнасць да распрацоўкі такой праграмы Арменія.

> Еўратлантычнае партнёрства было ўзмоцнена яшчэ больш на Стамбульскім саміце ў чэвені 2004 г.

Дыялог і супрацоўніцтва ў галіне бяспекі

У той час, калі развіваецца асяроддзе бяспекі, таксама развіваецца Еўраатлантычнае партнёрства з мэтай вырашэння шэрагу пытанняў бяспекі надзвычай істотных як для саюзнікаў, так і для партнёраў. Праводзіцца рэгулярны абмен думкамі па развіцці сітуацыі ў галіне бяспекі на Балканах і ў Афганістане, дзе разам знаходзяцца міратворцы з краін Альянсу і краін-партнёраў. Прымаюцца ініцыятывы для спрыяння практычнаму супрацоўніцтву і яго каардынацыі і абмену вопытам у такіх важных галінах, як барацьба супраць тэрарызму і вырашэнне пытанняў, звязаных з распаўсюджваннем зброі масавага знішчэння, а таксама лёгкага ўзбраення.

Многія праблемы бяспекі лепш за ўсё вырашаць, працуючы ў цеснай сувязі з суседнімі краінамі. СЕАП і праграма ПДМ даюць таксама аснову для спрыяння супрацоўніцтву па галоўных пытаннях паміж краінамі-партнёрамі на рэгіянальным і суб-рэгіянальным узроўні, у прыватнасці, у паўднёва-усходняй Еўропе, на Каўказе і ў Сярэдняй Азіі.

Барацьба супраць тэрарызму

Барацьба з тэрарызмам з'яўляецца сёння адным з першачарговых прыярытэтаў НАТА. Напад на Злучаныя Штаты 11 верасня 2001 года прывёў да першага ў гісторыі прымянення НАТА артыкула 5 (палажэнне аб калектыўнай абароне Дагавору аб утварэнні Альянсу). Паслы краін НАТА і краін-партнёраў сабраліся наступнага дня і аднагалосна асудзілі гэтыя напады, заявіўшы аб прыняцці ўсіх магчымых мер для барацьбы з чумой тэрарызму.

«Мы ўзрушаныя гэтымі варварскімі дзеяннямі і безагаворачна іх асуджаем. Гэтыя дзеянні былі нападам на нашыя агульныя каштоўнасці. Мы не дазволім, каб гэтыя каштоўнасці былі дыскрэдытаваныя тымі, хто ідзе шляхам гвалту. Мы заяўляем, што зробім усё магчымае для змагання з чумой тэрарызму. Мы усе верым, што ідэалы партнёрства і супрацоўніцтва перамогуць.»

(Заява СЕАП, 12 верасня 2001 г.)

Салідарнасць, якую ў той дзень прадэманстравалі члены СЕАП ад Паўночнай Амерыкі і Еўропы да Сярэдняй Азіі, і супрацоўніцтва, што з таго дня дэманстравалася ў кампаніі супраць тэрарызму, паказваюць, як партнёрскія ініцыятывы НАТА пасеялі насенне сапраўднай еўраатлантычнай культуры бяспекі.

Узаемная гатоўнасць аб'яднаць сілы супраць пагрозы тэрарызму атрымала канкрэтнае ўвасабленне ў Партнёрскім плане дзеянняў супраць тэрарызму, што быў прыняты на Праскім саміце. Гэты план дзеянняў вызначае аснову для супрацоўніцтва і абмену вопытам у гэтай галіне шляхам палітычных кансультацый і практычных мер. Ён вядзе да паляпшэння абмену разведвальнай інфармацыяй і супрацоўніцтва ў такіх галінах, як памежная бяспека, навучанне і вучэнні па пытаннях тэрарызму і распрацоўка магчымасцяў абароны супраць тэрарыстычных нападаў або ліквідацыі наступстваў падобных нападаў (гл. стар. 32). Ён таксама спрыяе працы, якая гарантуе фізічную бяспеку і бяспечнае знішчэнне залішніх боепрыпасаў і лёгкай і стралковай зброі, такой, як ручныя рэактыўныя гранатамёты і звычайныя гранатамёты.

Вырашэнне пытання распаўсюджвання ўзбраенняў

Зброя масавага знішчэння

Змаганне з распаўсюджваннем зброі масавага знішчэння (ЗМЗ) – гэта адна з галоўных праблем бяспекі ў XXI-м стагоддзі. Дыялог НАТА з краінамі-партнёрамі адыгрывае значную ролю ў дасягненні мэтай Альянсу па нераспаўсюджванні. Неабходнымі ўмовамі для поспеху намаганняў па раззбраенні, якія могуць мець месца толькі пры адкрытасці і празрыстасці, з'яўляюцца ўпэўненасць і давер.

Шляхам кансультацый з партнёрамі Альянс шукае агульнага разумення і абмену інфармацыяй па пытаннях, звязаных з распаўсюджваннем зброі. Такія кансультацыі, на якіх закранаюцца як палітычныя, так і абарончыя намаганні, і ў якіх удзельнічаюць міністэрствы замежных спраў і абароны, робяць карысны ўклад у пабудову даверу. Больш таго, шэраг краін-партнёраў мае моцную аснову ў сэнсе гатоўнасці на выпадак прымянення ЗМЗ і, такім чынам, можа ўнесці значны ўклад у сумесныя намаганні ў гэтай галіне і ўзмацніць іх.

На шэрагу семінараў і рабочых груп разглядаліся канкрэтныя пытанні. Сярод іх падрабязныя дыскусіі па пытанні «Урокі сібірскай язвы», якія выявілі некаторыя з асноўных пунктаў планавання барацьбы з наступствамі, зыходзячы з вопыту восені 2001 года ў Злучаных Штатах і іншых краінах. Яшчэ адной тэмай былі праблемы, звязаныя з прамысловай небяспекай навакольнаму асяроддзю і іншымі медыцынска-аператыўнымі праблемамі.

> Распаўсюджванне зброі масавага знішчэння – вялікая пагроза бяспекі ў XXI-м стагоддзі.

Семінары СЕАП па пытаннях патэнцыяльнай рызыкі, звязаных з біялагічнай і хімічнай зброяй, дазволілі краінам-партнёрам абменьвацца інфармацыяй і распрацоўваць найбольш эфектыўныя метады. Абмяркоўваюцца даследванні новых мажлівасцяў і стварэнне абсталявання, якое можа абараніць ад ЗМЗ, што спрыяе абранню лепшых мер для павышэння гатоўнасці ў цэлым.

Эксперты НАТА і краін-партнёраў па раззбраенні мелі магчымасць абмеркаваць палітычныя аспекты і аспекты абмену разведвальнай інфармацыяй у сувязі з распаўсюджваннем ЗМЗ. Кансультацыі былі накіраваныя на некаторыя з асноўных напрамкаў распаўсюджвання зброі і ўключалі прэзентацыі па рэгіянальных перспектывах з краін, што не належаць да СЕАП (такіх, як Кітай, Японія, Ізраіль і Паўднёвая Карэя). Партнёры абмяняліся інфармацыяй па практыцы кантролю экспарту і ажыццяўленню такіх нядаўніх ініцыятыў па нераспаўсюджванні зброі, як рэзалюцыя Савета бяспекі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый №1540.

Члены Альянсу таксама праінфармавалі краіны-партнёры аб дзеяннях НАТА ў галіне хімічнай, біялагічнай, радыёлагічнай і ядзернай (ХБРЯ) абароны, у прыватнасці, аб стварэнні і размяшчэнні Батальёна НАТА па ХБРЯ абароне.

Дзеянні супраць мін і стралковай зброі

Небяспека, што вынікае з распаўсюджвання таннай і агульнай зброі, зрабілася галоўнай праблемай, якая выклікае рост міжнароднай занепакоенасці. Стралковая зброя, якую лёгка набыць і якой лёгка карыстацца, дапамагае распаляць і працягваць узброеныя канфлікты. Занадта часта мэтай і ахвярамі росту гвалту робяцца грамадзянскія асобы. Згодна з ААН і іншымі крыніцамі з чатырох мільёнаў загінуўшых у войнах у 1990-я гады 90 працэнтаў складалі грамадзянскія асобы, а 80 працэнтаў з іх былі жанчыны і дзеці. Мяркуецца, што ў свеце ёсць больш за палову мільярда адзінак стралковай і лёгкай зброі – па адной на кожнага 12 чалавек. Яны з'яўляюцца прычынай гібелі больш за 1000 чалавек штодня. Што да проціпахотных мін, то, паводле меркаванняў, у зямлі іх знаходзіцца па ўсім свеце 100 мільёнаў. У сярэднім проціпахотная міна выбухае кожнага 22 хвіліны, штогод забіваючы ці калечачы каля 26 000 чалавек.

Каб вырашыць пытанні распаўсюджвання стралковай зброі і знішчэння проціпахотных мін, на глабальным, рэгіянальным і мясцовым узроўнях былі створаны шматбаковыя ініцыятывы. НАТА і краіны-партнёры імкнуцца дапоўніць гэтыя намаганні шляхам выкарыстання ваенна-палітычнага вопыту партнёрства для змагання з гэтымі праблемамі ў Еўраатлантычным рэгіёне.

> Распаўсюджванне стралковай і лёгкай зброі знаходзіцца ў цэнтры ўвагі міжнароднай супольнасці

СЕАП стварыў Спецыяльную працоўную групу па стралковай і лёгкай зброі і проціпяхотных мінах для арганізацыі форуму, які дае магчымасць абменьвацца інфармацыяй па пытаннях больш дзейснага кантролю за патокамі падобнай зброі, напрыклад, праз механізмы назірання за нацыянальным экспертам і выкананнем заканадаўства. Праграма ПДМ таксама займаецца навучаннем па пытаннях кіравання ваеннымі складамі і бяспечным складаваннем, выкарыстаннем і знішчэннем лішніх запасаў, а таксама збіраннем зброі і яе знішчэннем падчас міратворчых аперацый. У дадатак па просьбе асобных краін аказваецца адмысловая дапамога.

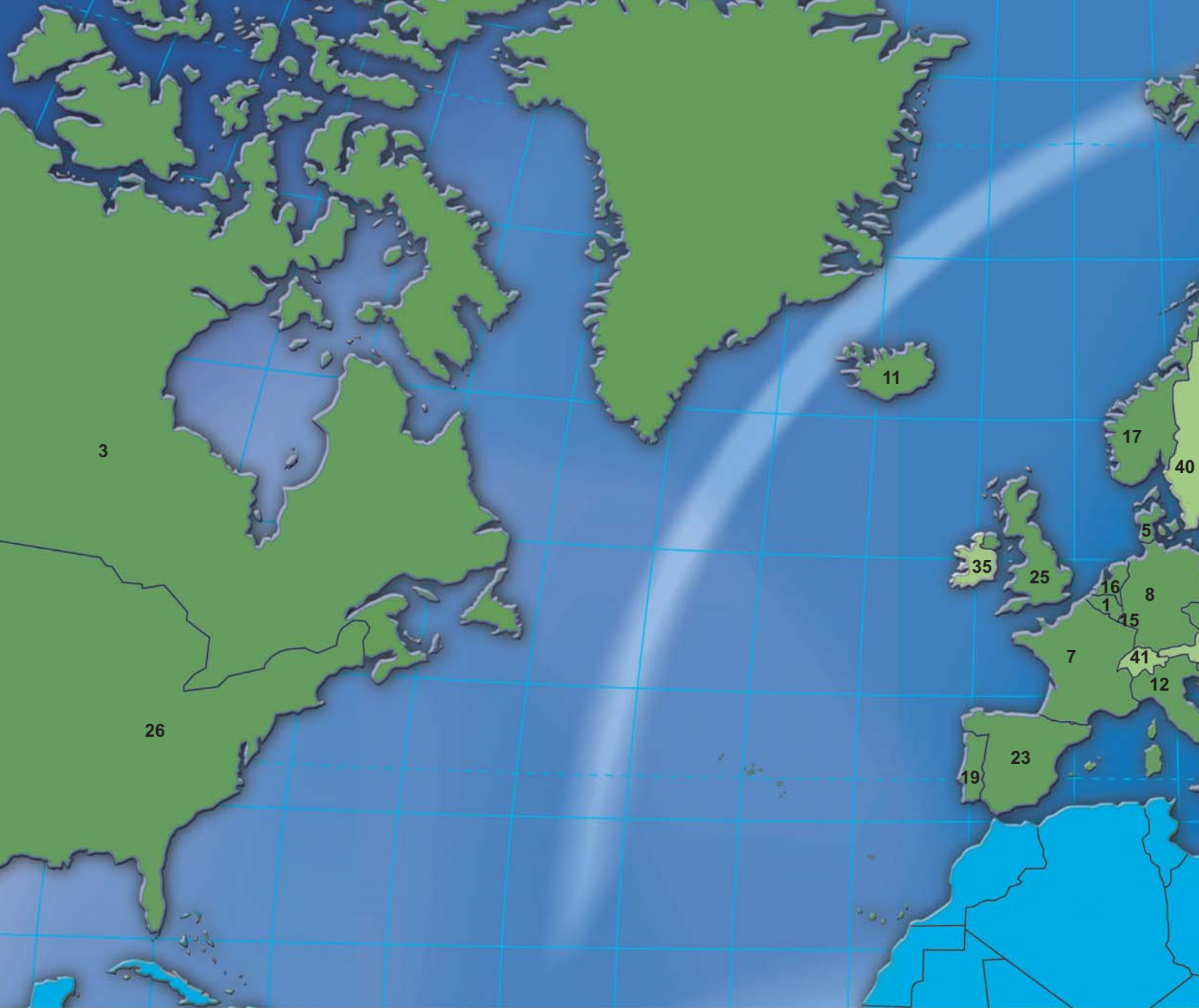
Праблема проціпяхотных мін разглядаецца ў той самай рабочай групе, а таксама ў праграме ПДМ. Сямінары і канферэнцыі засяроджваліся на адмысловых аспектах гэтай праблемы. Акрамя таго, хаця асноўная адказнасць за размініраванне тэрыторыяў ляжыць на Службах ААН па гуманітарным размініраванні, войскі НАТА і краін-партнёраў, размешчаныя ў межах міратворчых аперацый на Балканах і ў Афганістане, рэгулярна дапамагалі грамадзянскім арганізацыям у гуманітарных высілках па размініраванні. На Балканах было ачышчана ад мін 26 мільёнаў квадратных метраў, а ў Афганістане войскі Міжнародных сіл па падтрымцы міра дапамагаюць ачысціць ад мін Кабульскі міжнародны аэрапорт і іншыя месцы ў зонах іх дыслакацыі.

Механізм Траставага фонду ПДМ (гл. стар. 28) быў створаны ў 2000 годзе з мэтай перадачы фондаў ад краін-донараў для падтрымкі знішчэння проціпяхотных мін. Да снежня 2004 года было знішчана больш за два мільёны проціпяхотных мін, а ў будучым прадугледжваецца яшчэ і іншыя праекты. Межы палітыкі Траставага фонду з таго часу былі пашыраныя і ахопліваюць знішчэнне залішніх боепрыпасаў, стралковай і лёгкай зброі.

> Міратворцы НАТА і краін-партнёраў часта падтрымліваюць высілкі па гуманітарным размініраванні.

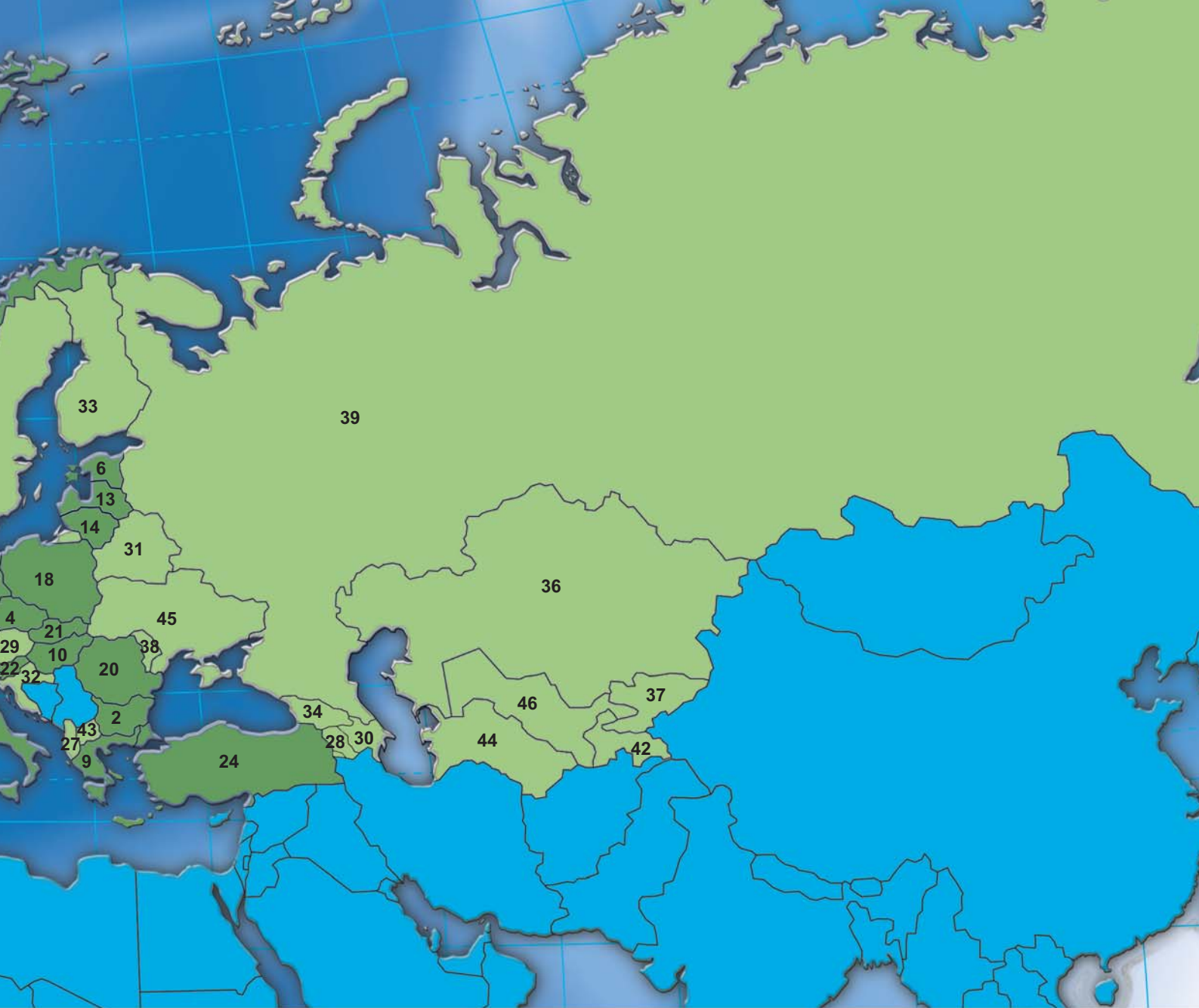

© SHAPE

 КРАЇНИ НАТА

Бельгія (1)	Літва (14)
Балгарія (2)	Люксембург (15)
Канада (3)	Нідерланды (16)
Чехія (4)	Нарвегія (17)
Данія (5)	Польща (18)
Естонія (6)	Португалія (19)
Франція (7)	Румунія (20)
Німеччина (8)	Словаччина (21)
Греція (9)	Словенія (22)
Угорщина (10)	Іспанія (23)
Ісландія (11)	Туреччина (24)
Італія (12)	Велика Британія (25)
Латвія (13)	Сполучені Штати (26)

 КРАЇНЫ-ПАРТНЁРЫ

- Албанія (27)
- Арменія (28)
- Аўстрыя (29)
- Азербайджан (30)
- Беларусь (31)
- Харватыя (32)
- Фінляндія (33)
- Грузія (34)
- Ірландія (35)
- Казахстан (36)

- Кыргызстан (37)
- Малдова (38)
- Расія (39)
- Швецыя (40)
- Швейцарыя (41)
- Таджыкістан (42)
- былая Югаслаўская Рэспубліка Македонія* (43)
- Туркменістан (44)
- Украіна (45)
- Узбекістан (46)

* Турцыя прызнае Рэспубліку Македонія пад яе канстытуцыйнай назвай

Міратворчыя аперацыі

> Краіны-партнёры робяць значны ўклад у Міжнародныя сілы па падтрыманні міра ў Афганістане.

© Finnish Defence Forces

Краіны-партнёры ігралі надзвычай важную ролю ў міратворчых аперацыях пад кіраваннем НАТА на Балканах, а сёння яны таксама робяць значны ўклад у місію НАТА ў Афганістане. Удзел краін-партнёраў у гэтых аперацыях павышае бяспеку як у Еўраатлантычным рэгіёне, так і за яго межамі. Гэта дае магчымасць войскам краін-партнёраў атрымаць практычны вопыт сумеснай працы з войскамі краін Альянсу, каб дапамагчы аднавіць стабільнасць у крызісных рэгіёнах. Гэта таксама дапамагае знізіць цяжар выканання шматлікіх місій, што ляжыць на членах Альянсу. Акрамя таго, удзел партнёраў у аперацыях пад эгідай НАТА падкрэслівае шырокі міжнародны кансэнсус, які дапамагае кіраваць крызісамі і прадухіляць распаўсюджванне нестабільнасці.

Вайскоўцы з вялікай колькасці краін-партнёраў прызвычаліся працаваць разам са сваімі калегамі з НАТА, даведваючыся, як дзейнічае Альянс у складаных і цяжкіх абставінах. Гэта больш за любы іншы фактар было вельмі важным у паляпшэнні адносін і пабудове даверу і паразумення паміж узброенымі сіламі, якія да самага заканчэння халоднай вайны належалі да варожых альянсаў і выступалі адзін супраць аднаго на падзеленым кантыненте. Сёння НАТА і краіны-партнёры працуюць разам, выступаючы супраць праблем XXI стагоддзя.

Місія ў Афганістане

НАТА ўзначальвае Міжнародныя сілы бяспекі (МСБ) у Афганістане са жніўня 2003 года. Місія гэтага ваеннага кантынгенту па мандаце ААН – дапамагаць афганскім уладам у іх намаганнях прынесці мір і стабільнасць у краіну, што прыходзіць у свядомасць пасля двух дзесяцігоддзяў грамадзянскае вайны, і прадухіліць новыя спробы зноў выкарыстаць яе ў якасці базы для тэрарыстаў.

Першасны мандат абмяжоўваў аперацыі МСБ Кабулам і памежнымі з ім тэрыторыямі, але па новым мандаце ААН зона дзейнасці МСБ выйшла за межы сталіцы. Прысутнасць МСБ паступова пашырылася на поўнач краіны праз стварэнне Правінцыяльных груп рэканструкцыі (ПГР) – груп з грамадзянскіх асоб і вайскоўцаў, што працуюць у правінцыях з мэтай пашырэння аўтарытэта цэнтральнага ўраду і спрыянню развіццю і рэканструкцыі. Восенню 2004 года пачалася падрыхтоўка да пашырэння ў рэгіёны на захад ад Кабула. Да таго ж, на восем тыдняў ў краіне былі размешчаныя дадатковыя войскі для падтрымкі працэсу выбараў у час перадвыбарчай гонкі і непасрэдна прэзідэнцкіх выбараў, што адбыліся ў кастрычніку 2004 года.

У верасні 2004 году ўдзел у МСБ бралі дзесяць краін-партнёраў, пры чым некаторыя з іх прыслалі вельмі важныя спецыялізаваныя сілы, такія, як ваенная паліцыя і каманды сапёраў. Болей за гэта, краіны-партнёры з Сярэдняй Азіі адыгралі вельмі важную ролю ў тылавым забеспячэнні сіл МСБ, бо перад тым, як трапіць у Афганістан, абсталяванне павінна прайсці праз некалькі краін-партнёраў. Сувязі, выпрацаваныя дзякуючы Партнёрству дзеля міру, заляжылі асновы двухбаковых пагадненняў з саюзнікамі аб транзіце матэрыялаў праз гэтыя дзяржавы і размяшчэнні войскаў і запасаў на іх тэрыторыях. Напрыклад, Нямеччына і Узбекістан заключылі фармальнае пагадненне аб выкарыстанні ваеннага аэрадрому ў Тэрмезе, побач з афганскай мяжой, каб забяспечыць паветраны мост з Кабулам і паўночнымі раёнамі Афганістана; пагадненне паміж Нідэрландамі і Кыргызстанам дазваляе галандскім знішчальнікам F-16 дзейнічаць з Бішкекскага аэрапорта; Францыя мае падобнае пагадненне з Таджыкістанам, што дазваляе ёй мець тылавую базу ў Душанбе. Беручы пад увагу этнічны склад Афганістана, некаторыя сярэднеазіяцкія партнёры маюць таксама ўплыў на вядомых мясцовых дзеячаў, што ў сваю чаргу спрыяе падтрымцы мэтай МСБ.

Від дапамогі, якую аказваюць краіны-партнёры МСБ, аперацыі далёкай ад традыцыйнага тэатру дзеянняў НАТА, і гэта адна з прычын, якая робіць важным партнёрства для Альянсу.

Аперацыі на Балканах

З часу разгортвання самай першай міратворчай місіі Альянсу ў Босніі і Герцагавіне краіны-партнёры з'яўляліся неад'емнай часткай міратворчых аперацый на Балканах на чале з НАТА. З цягам часу да 10 працэнтаў войскаў, што ўдзельнічалі ў міратворчай аперацыі пад кіраваннем НАТА ў Босніі і Герцагавіне, і 18 працэнтаў міратворчых войскаў, што складаюць Сілы па Косава (КФОР), прыбылі з краін-партнёраў і іншых краін, што не ўваходзяць у НАТА.

Боснія і Герцагавіна

Войскі з 14 краін-партнёраў удзельнічалі ў Сілах рэалізацыі пагаднення (ІФОР), што былі размешчаныя ў Босніі і Герцагавіне пасля падпісання Дэйтанаўскага мірнага пагаднення 14 снежня 1995 года. Місіяй ІФОР, якія мелі мандат ААН на рэалізацыю ваенных аспектаў мірнага пагаднення, была дзейнасць, прызначаная пакласці канец гвалту, раздзяліць узброеныя сілы дзяржаў, што ўтварыліся з краіны, падзеленай вайной, (Федэрацыю Босніі і Герцагавіны і Рэспублікі Сербскай) і перадаць тэрыторыю гэтым двум стварэнням.

У снежні 1996 года ІФОР змянілі меншыя па колькасці Сілы па стабілізацыі (СФОР). Акрамя стрымлівання гвалту і спрыяння клімату, у якім можа ісці наперад мірны працэс, пашыраная місія СФОР уключала падтрымку грамадзянскіх арганізацый, што дапамагалі намаганням міжнароднай супольнасці па пабудове ў гэтай

> Шведскі міратворац СФОР і яго сабака правяраюць участак на наўнасць мін.

краіне надзейнага міру. Міратворчыя сілы дапамагалі бежанцам і прымусовым перасяленцам вярнуцца дадому і таксама ўнеслі ўклад у рэфармаванне баснійскіх узброеных сіл. З паступовым паляпшэннем сітуацыі бяспекі колькасць міратворцаў у краіне паступова зменшылася з 60 000 вайскоўцаў, што былі размешчаныя там на пачатку, да 7000 у 2004 годзе.

Аперацыя ў Босніі і Герцагавіне пад кіраваннем НАТА скончылася ў снежні 2004 года, калі адказнасць за падтрыманне бяспекі была перададзена місіі Еўрасаюза. Пасляховае завяршэнне місіі СФОР з'яўляецца пацверджаннем слушнасці прыняцця шырокай, доўгатэрміновай перспектывы па падтрымцы міра і адбудове краіны. Гэта таксама дэманстрацыя цяжкіх і настойлівасці, якія паказалі саюзнікі і партнёры ва ўсім Балканскім рэгіёне ў папярэднім дзесяцігоддзі і якія яны працягваюць выказваць адносна Косава.

Заканчэнне місіі СФОР не азначала заканчэння дзеянняў НАТА ў Босніі і Герцагавіне. НАТА захавала ў гэтай краіне сваю ваенную штаб-кватэру, якая ў асноўным дапамагае баснійскім уладам праводзіць рэформу абароны і рыхтаваць краіну да прыяднання да праграмы Партнёрства дзеля міру. Таксама штаб-кватэра працуе па контртэрарыстычных пытаннях, расшуквае ваенных злачынцаў і збірае разведвальную інфармацыю.

Косава

Міратворчы кантынгент пад кіраваннем НАТА, размешчаны ў сербскай правінцыі Косава, прымусіў рэжым Мілошавіча пасля 78-дзённай паветранай аперацыі саюзнікаў супраць цэляў у Федэратыўнай Рэспубліцы Югаславіі пагадзіцца на патрабаванні міжнароднай супольнасці вывесці з Косава сербскія войскі, скончыць з прымусовым падаўленнем этнічных албанцаў і дазволіць бежанцам вярнуцца на радзіму.

Заклучэнне ваенна-тэхнічнага пагаднення паміж камандуючымі НАТА і Югаславіі дазволіла размясціць у чэрвені 1999 года ў гэтай правінцыі Сілы па Косава (КФОР) па мандаце ААН. Місіяй гэтага кантынгенту з'яўляецца недапушчэнне

аднаўлення гвалту, стварэнне бяспечнага асяроддзя і падтрымка міжнародных гуманітарных намаганняў, а таксама працы Місіі часовай адміністрацыі ААН у Косава (UNMIK).

Першапачаткова агульная колькасць сіл КФОР складала каля 43 000 чалавек. Паступовае скарачэнне войскаў прывяло да таго, што гэтая лічба зменшылася больш чым удвая. У кастрычніку 2004 года 18-тысячны кантынгент складаўся з вайскоўцаў з большасці краін НАТА, дзевяці краін-партнёраў і двух іншых краін, не членаў НАТА, Аргенціны і Марока.

КФОР у цесным супрацоўніцтве з UNMIK дапамагае ствараць у Косава бяспечнае асяроддзе, дзе з міжнароднай дапамогай можна будзе спрыяць росту дэмакратыі. Вядзецца грамадзянская адбудова, у правінцыі былі адноўленыя меры бяспекі і нармальнае жыццё. Аднак выбух міжнацыянальнага гвалту ў сакавіку 2004 года прадэманстраваў, што сур'ёзныя праблемы засталіся і працягвае існаваць патрэба ў значнай ваеннай прысутнасці ў Косава.

Сумесная праца

Адна з галоўных мэтаў Партнёрства дзеля міру – развіццё узброеных сіл краін-партнёраў, каб яны мелі магчымасць супрацоўнічаць з войскамі НАТА ў міратворчых аперацыях (гл. таксама стар. 10-11). Двухбаковыя праграмы і вайсковыя вучэнні дапамагаюць краінам-партнёрам развіваць свае ўзброеныя сілы, каб удзельнічаць у міратворчых місіях побач з войскамі НАТА. Вельмі важна навучыцца гаварыць на адной мове, англійскай, і развіваць здольнасць да ўзаемадзеяння. Іх узброеныя сілы ўсё больш адаптуюцца да аператыўных нормаў Альянсу, што дапамагае павысіць эфектыўнасць службы, і прымаюць працэдурны і сістэмны, сумяшчальныя з тымі, што выкарыстоўвае НАТА. З гэтага пункту гледжання важную ролю адыгрывае Канцэпцыя аператыўнага патэнцыялу. Пункт па каардынацыі партнёрства, створаны пры штабе ВГК АУС НАТА ў Еўропе ў 1994 годзе, падтрымлівае стратэгічныя камандаванні НАТА ў каардынаванні навучання і вучэнняў ПДМ.

Удзел краін-партнёраў і іншых краін, не членаў НАТА, у міратворчых аперацыях пад кіраваннем НАТА абумоўліваецца Ваенна-палітычнымі рамкамі. Гэтаму спрыяе Міжнародны каардынацыйны цэнтр, створаны пры штабе ВГК АУС НАТА ў Еўропе ў кастрычніку 1995 года, каб прадстаўляць памяшканні для брыфінгаў і планавання ўсім краінам не членам НАТА, якія даюць для аперацый свае войскі. Індывідуальны ўдзел розных краін рэгулюецца фінансавымі і тэхнічнымі пагадненнямі, якія распрацоўваюцца паміж кожнай з краін, што накіроўвае свае войскі, і НАТА, як толькі ацэньваецца канкрэтны прапанаваны ўдзел у падобнай аперацыі. Кожная краіна-партнёр прымае на сябе адказнасць за размяшчэнне сваіх кантынгентаў і за забеспячэнне іх усім неабходным для эфектыўнай дзейнасці. У некаторых выпадках краіна-член НАТА таксама аказвае падтрымку на двухбаковай аснове.

Хаця большасць краін - не членаў НАТА, якія выдзяляюць войскі для міратворчых аперацый НАТА, належыць да праграмы ПДМ і паходзіць з Еўропы, некаторыя з такіх краін знаходзяцца на іншых кантынентах, а некаторыя не маюць з Альянсам фармальных сувязяў. З Паўднёвай Амерыкі свае войскі для СФОР і КФОР даслала Аргенціна, а Чылі ўдзельнічала ў СФОР. Сярод краін, якія ўдзельнічаюць у Міжземнаморскім дыялогу, Іарданія і Марока выдзялялі міратворцаў для СФОР і КФОР, а егіпецкія міратворцы служылі ў сілах пад кіраваннем НАТА ў Босніі і Герцагавіне. Яшчэ адна арабская краіна - Аб'яднаныя Арабскія Эміраты - таксама выдзяліла вялікі кантынгент у КФОР. З Паўднёва-усходняй Азіі Малайзія выдзяляла войскі для ІФОР і СФОР. Таксама аўстралійскія і новазеландскія вайскоўцы былі дасланыя сваімі краінамі на службу міратворцамі на Балканах у межах праграмы абмену з Аб'яднаным Каралеўствам. Невялікая колькасць новазеландцаў складае частку МСБ.

Расійскія міратворцы

Больш за сем гадоў, да свайго выхаду са СФОР і КФОР летам 2003 года Расія мела самы вялікі кантынгент у міратворчых сілах на Балканах, які не належаў да НАТА. Расійскія вайскоўцы працавалі побач з вайскоўцамі Альянсу ды іншых краін-партнёраў па падтрымцы намаганняў міжнароднай супольнасці з мэтай пабудовы моцнай бяспекі і стабільнасці ў рэгіёне.

Расійскія міратворцы ўпершыню былі размяшчаныя ў Босніі і Герцагавіне ў студзені 1996 года, дзе яны былі часткай шматнацыянальнай брыгады паўночнага сектара, і праводзілі штодзённыя патруляванні і праверкі, дапамагаючы ў гуманітарных і рэканструкцыйных місіях. Адыграўшы надзвычай важную дыпламатычную ролю ў заканчэнні косаўскага канфлікту, нягледзячы на нязгоду з паветранай кампаніяй НАТА 1999 года, расійскія войскі былі разгорнутыя ў Косава ў чэрвені 1999 года, дзе яны працавалі як частка шматнацыянальных брыгад на ўсходзе, поўначы і поўдні правінцыі, а таксама дапамагалі кіраваць аэрадромам у Прышціне і аказвалі медыцынскую дапамогу.

Рэформа абароны

З заканчэннем халоднае вайны знікла пагроза канфрантацыі Усходу і Захаду. Вялізныя арміі і агромныя запасы зброі і боепрыпасаў сталіся больш непатрэбнымі. Шмат хто чакаў, што змяншэнне выдаткаў на абарону прывядзе да павялічэння выдаткаў на мірныя справы. Аднак правядзенне рэформ абароны не было ні танным, ні лёгкім. Да таго ж, НАТА і краіны-партнёры хутка апынуліся перад новымі праблемамі бяспекі і неабходнасцю адаптаваць свае ўзброеныя сілы да іншага асяроддзя бяспекі, што непазбежна будзе мець свае эканамічныя наступствы.

Краіны-члены НАТА паступова змянялі колькасць сваіх вайскоўцаў, абсталявання і баз і трансфармавалі свае ўзброеныя сілы так, каб яны лепш адпавядалі сучасным патрэбам абароны. Многія краіны-партнёры толькі пачалі гэты доўгі і складаны працэс, часта маючы невялікія рэсурсы і абмежаваны вопыт. Яны стаяць перад цяжкай задачай рэструктурызацыі і перанавучання ўзброеных сіл, якія складалі частку моцна мілітарызаванага асяроддзя, і цяпер іх цяжка ўтрымліваць ці пакідаць у кантэксце дэмакратычных змен. Пры трансфармаванні іх узброеных сіл асноўным прыярытэтам з'яўляецца развіццё патэнцыялу, які дазволіць ім эфектыўна дапамагаць ўдзельнічаць у вырашэнні крызісных сітуацый і ў міратворчых аперацыях у еўраатлантычным рэгіёне. Яшчэ адным важным аспектам рэформы абароны з'яўляецца забеспячэнне належнага кіравання ўсімі яе наступствамі.

Вялікі ўклад у Партнёрства дзеля міру быў унесены Працэсам планавання і ацэнкі сіл ПДМ (ППАС, *гл. стар. 11*) з яго механізмамі пастаноўкі задач і аглядаў, дапоўненымі праграмамі, што былі распрацаваныя на двухбаковай аснове паміж НАТА і асобнымі краінамі-партнёрамі і якія даюць магчымасць краінам НАТА і заходнееўрапейскім партнёрам абменьвацца вопытам і аказваць дапамогу ў вырашэнні значных канцэптualaльных і практычных праблем рэформы сістэмы абароны.

Спрыянне комплекснай рэформе сістэмы абароны

Пабудова эфектыўных устаноў

Дзейсныя і эфектыўныя ўстановы дзяржаўнай абароны пад грамадзянскім і дэмакратычным кантролем з'яўляюцца надзвычай важнымі для стабільнасці ў еўраатлантычным рэгіёне і неабходнымі для міжнароднага супрацоўніцтва ў галіне бяспекі. Як прызнанне гэтага на Стамбульскім саміце ў чэрвені 2004 года быў прыняты новы Партнёрскі план дзеянняў па пабудове абарончых устаноў, адобраны главамі дзяржаў і ўрадаў краін СЕАП.

Гэты новы механізм накіраваны на ўзмацненне высылкаў краін-партнёраў па ініцыятыве і выкананні рэформ і рэструктурызацыі абарончых устаноў для задавальнення ўнутраных патрэб, а таксама для выканання міжнародных абавязацельстваў. Ён вызначае агульныя мэты для партнёрскай працы ў гэтай галіне, заахвочвае абмен адпаведным вопытам і дапамагае распрацаваць і накіраваць канкрэтныя двухбаковыя праграмы па дапамозе ў галіне абароны і бяспекі.

План дзеянняў уключае наступныя мэты: дзейсныя і празрыстыя меры па дэмакратычным кантролі за абароннымі мерапрыемствамі; удзел грамадскіх асоб у распрацоўцы палітыкі абароны і бяспекі; дзейсныя і празрыстыя заканадаўчы і юрыдычны агляд абароннага сектара; больш падрабязная ацэнка рызыкі бяспекі і патрэб нацыянальнае абароны, якія б адпавядалі распрацоўцы і ўтрыманню дасягальных і сумяшчальных мажлівасцяў; аптымізацыя кіравання міністэрстваў абароны і іншых устаноў, якія асацыяваныя ў арганізацыйную структуру ўзброеных сіл; адпаведнасць міжнародным нормам і практыкам у абаронным сектары, уключаючы кантроль над экспартам; дзейснае і празрыстае фінансаванне, планаванне і размеркаванне рэсурсаў у галіне абароны; дзейснае кіраванне выдаткамі на абарону, а таксама сацыяльна-эканамічнымі наступствамі рэструктурызацыі абароны; дзейснае і празрыстае структураванне асабістага складу

сіл абароны; дзейснае міжнароднае супрацоўніцтва і добрасуседскія адносіны ў справах бяспекі і абароны.

Пры выкананні гэтага Плана дзеянняў будучы максімальна выкарыстоўвацца прылады і механізмы СЕАП і ПДМ. Механізм ППАС будзе служыць галоўным інструментам у выкананні задач плана дзеянняў і будзе адаптаваны для выканання гэтае ролі. Дзейснае выкананне патрабуе выпрацоўкі агульнага разумення стандартаў і канцэпцый, звязаных з абаронай, кіраваннем абаронай і рэформай абароны. Дасягненне гэтага «канцэптуальнага» узаемадзеяння патрабуе вялікіх інвестыцыяў у адукацыю і ўзмоцненых спроб абмену неабходнымі ведамі і вопытам сярод саюзнікаў і партнёраў.

Канкрэтны прыклад: Украіна

Праграма супрацоўніцтва, якую НАТА выпрацаваў з Украінай у галіне рэформы абароны, больш шырокая, чым з любой іншай краінай-партнёрам. Яна дэманструе цэлы шэраг узаемных дзеянняў, якія даступныя для краін-партнёраў у гэтай галіне.

Калі ў 1991 годзе Украіна абвясціла незалежнасць, яна атрымала ў спадчыну ваенную структуру і ўзброеныя сілы былога Савецкага Саюза. Украіна папрасіла НАТА аб падтрымцы ў трансфармаванні спадчыны халоднае вайны ў меншыя, сучасныя і больш дзейсныя ўзброеныя сілы, здольныя задаволіць новыя патрэбы бяспекі краіны, а таксама падтрымаць абраную Украінай ролю актыўнага ўдзельніка справы еўрапейскай бяспекі і стабільнасці. У гэтым выпадку прыярытэтамі НАТА з'яўляюцца ўзмацненне грамадзянскага

і дэмакратычнага кантролю за ўзброенымі сіламі Украіны і паляпшэнне іх аператыўнай сумяшчальнасці з узброенымі сіламі НАТА.

Пасля далучэння да Партнёрства дзеля міру ў 1994 годзе ўзмацненне кантактаў і супрацоўніцтва з НАТА дазволілі Украіне вельмі інтэнсіўна скарыстацца з парад і практычнай дапамогі. Супрацоўніцтва было ўзмоцнена падпісаннем у 1997 годзе Хартыі аб Спецыяльным партнёрстве паміж НАТА і Украінай. У наступным годзе была створаная Сумесная працоўная група па рэформе абароны, каб спрыяць кансультацыям і практычнаму супрацоўніцтву па пытаннях рэформы сектарау бяспекі і абароны. А ў красавіку 1999 года ў Кіеве быў адкрыты Аддзел сувязі НАТА для падтрымкі гэтых намаганняў у галіне рэформы абароны.

Удзел у праграме Партнёрства дзеля міру ідзе на карысць намаганням Украіны ў рэформе абароны і яе жаданні палепшыць аператыўную сумяшчальнасць. Механізм ППАС асабліва важны ў тым, што ён дапамог выявіць галоўныя патрабаванні для мэтай планавання абароны. Вельмі важным элементам была тэхнічная дапамога і парад, дадзеныя для правядзення агляду абароны, які дапамог Украіне скласці аператыўны план рэформы абароны. Падобны агляд абароны – гэта складаны і аб'ектыўны аналітычны працэс, які мае на мэце вызначэнне абаронных патрэб краіны на аснове нацыянальнай палітыкі бяспекі, імкнення збалансаваць гэтыя патрабаванні з наяўнымі рэсурсамі і выпрацоўвае прапановы для ўзброеных сіл і магчымасцяў, каб як мага больш эфектыўна выкарыстаць грошы падаткаплацельшчыкаў. Вынік агляду вызначае

> Глава ваеннага камітэта НАТА (у цэнтры) наведвае Кіеў на Украіне ў лютым 2004 г., каб азнаёміцца з ходам ваеннага супрацоўніцтва і рэформы сістэмы абароны.

канцэптуальныя межы для далейшае рэформы, якая, па вызначэнні, патрабуе даволі доўгіх пастаянных высілкаў.

Іншыя важныя аспекты супрацоўніцтва ўключаюць дапамогу Украіне ў распрацоўцы новай стратэгічнай канцэпцыі і ваеннай дактрыны, больш дзейснага і празрыстага фінансавання і планавання абароны і ўзмацненне грамадзянска-ваенных сувязяў, уключаючы ўзмацненне ролі грамадскіх спецыялістаў у абаронных структурах Украіны. Намаганні Украіны па структурызацыі і трансфармаванні таксама падтрымліваюцца шляхам структураваных парад па змяншэнні колькасці войска і канверсіі, прафесіяналізацыі ўзброеных сіл, а таксама па стварэнні сіл хуткага рэагавання. Сумесныя дзеянні не абмяжоўваюцца толькі ўзброенымі сіламі ці міністэрствам абароны, але ахопліваюць падтрымку ўкраінскіх памежнікаў і войскаў міністэрства ўнутраных спраў.

Важнымі элементамі працэсу трансфармавання абароны з'яўляюцца навучанне і адукацыя. Украінскія старшыя афіцэры рэгулярна бяруць удзел у курсах, адкрытых для краін-партнёраў пры Каледжы абароны НАТО ў Рыме (Італія) і школе НАТО ў Обераммергаў (Германія). Вайскоўцы таксама атрымліваюць практычны вопыт, працуючы з войскамі з краін НАТО і іншых краін-партнёраў у розных аперацыях і ваенных вучэннях.

Каб дапамагчы Украіне кіраваць наступствамі рэформы абароны, НАТО фінансаваў і праводзіў курсы вывучэння мовы і менеджменту сумесна з Украінскім нацыянальным каардынацыйным цэнтрам, які адказвае за сацыяльную адаптацыю звольненых вайскоўцаў. Больш таго, праз механізм Траставага фонду ПДМ (гл. стар. 28) аказваецца дапамога асобных краін Альянса па праектах дэмілітарызацыі.

Вырашэнне праблем, звязаных з наступствамі рэформы абароны

Пачынаючы рэформы ў галіне абароны, вельмі важна прыняць адпаведныя захады для таго, каб справіцца з іх наступствамі і зменшыць усе магчымыя негатыўныя пабочныя эфекты. Вайскоўцам, якія страцяць працу, трэба дапамагчы ўвайсці ў грамадзянскае жыццё. Закрыццё ваенных баз можа моцна адбіцца на мясцовых

супольнасцях і эканоміцы, таму неабходныя планы рэканструкцыі гэтых аб'ектаў. Склады непатрэбнай ці састарэлай зброі і боепрыпасаў нясуць вялікую рызыку для бяспекі і экалагічную пагрозу, і ад іх трэба бяспечна пазбавіцца.

НАТА распачала шэраг ініцыятываў па прадастаўленні парад і перадачы вопыту краінам-партнёрам у гэтай галіне. Хаця Альянс можа забяспечыць абмежаванае фінансаванне праектаў і праграм, ён імкнецца дапамагчы забяспечыць дадатковае фінансаванне шляхам супрацоўніцтва і абмену інфармацыяй з іншымі міжнароднымі арганізацыямі і недзяржаўнымі ўстановамі, а таксама з асобнымі краінамі, што гатовыя прапанаваць двухбаковую дапамогу.

Перападрыхтоўка вайскоўцаў

Больш за пяць мільёнаў чалавек былі звольненыя з узброеных сіл у краінах-партнёрах пасля заканчэння халоднае вайны. Існуе вялікая патрэба забяспечыць мажлівасці для іх перападрыхтоўкі і альтэрнатыўнага працаўладкавання. Напачатку 2000 года НАТО прапанавала сваю ролю ў дапамозе краінам-партнёрам у іх намаганнях перанавучання вайскоўцаў і палягчэння іх асіміляцыі ў цывільнае жыццё.

Была створаная каманда экспертаў НАТО для прадстаўлення мясцовым уладам парад, аналізу і рэкамендацый па палітыцы і праграмах перападрыхтоўцы вайскоўцаў. Сярод відаў дзейнасці, дзе аказваецца падтрымка, - кансультацыі вайскоўцам, якіх чакае хуткае звальненне, па пытаннях пошуку працы або адкрыцця ўласнае справы, моўная падрыхтоўка і стварэнне цэнтраў перападрыхтоўкі.

У Паўднёва-ўсходняй Еўропе, дзе плануецца да 2010 года закрыць 3000 ваенных баз і аб'ектаў і каля 175 000 чалавек страцяць працу, існуе значны інтарэс да такіх праграм. Румынія і Балгарыя – на той час усё яшчэ краіны-партнёры – былі першымі краінамі, што скарысталіся з гэтай дапамогай; да 2004 года каля 20 000 афіцэраў у кожнай краіне бралі ўдзел у праграмах перападрыхтоўкі. Албанія, былая Югаслаўская Рэспубліка Македонія* і Сербія і Чарнагорыя вывучаюць магчымасці супрацоўніцтва з НАТО ў гэтай галіне. Апроч таго НАТО падтрымлівае ініцыятывы па перападрыхтоўцы ў Расіі і Украіне.

Падтрымка звольненых вайскоўцаў

Цэнтр НАТА-Расія, што дзейнічае з сакавіка 2002 года, мае мэтай сваёй дзейнасці працаўладкаванне звольненых вайскоўцаў і дапамагае ў вырашэнні сацыяльных праблем змяншэння колькасці расійскіх вайскоўцаў шляхам прапановы звольненым з узброеных сіл па ўсёй Расіі скарыстацца паслугамі цэнтра перападрыхтоўкі і дапамогі па рэінтэграцыі ў грамадства. Цэнтр базіруецца ў Маскве, а з 2003 года пашырае сваю дзейнасць на рэгіёны, стварыўшы мясцовыя аддзяленні ў Яраслаўлі, Санкт-Пецярбургу, Чыце, Пермі, Калініградзе і ў Растове-на-Доне.

Цэнтр стварыў ўэб-сайты, каб прапаноўваць практычную інфармацыю па магчымасцях перанавучання і працаўладкавання, а таксама парады па адкрыцці дробнага бізнесу. Ён прапануе таксама прамыя навучальныя курсы, навучае спецыялістаў, звольненых з узброеных сіл, і арганізуе канферэнцыі па абмене інфармацыяй па гэтых пытаннях. За першыя 18 месяцаў сваёй дзейнасці ён падрыхтаваў 210 выкладчыкаў, якія цяпер займаюцца звольненымі вайскоўцамі, і ініцыяваў падрыхтоўку каля 200 навучэнцаў у такіх галінах, як камп'ютарная пісьменнасць, менеджмент і бухгалтэрыя.

Канверсія ваенных баз

Па ініцыятыве НАТА аб канверсіі ваенных аб'ектаў у Паўднёва-ўсходняй Еўропе экспертная група НАТА дае парады і рэкамендацыі, каб дапамагчы мясцовым уладам знайсці новыя дзейсныя метады выкарыстання ваенных баз, якія будуць канверсаваныя для грамадзянскага ўжытку. Гэтая ініцыятыва таксама імкнецца спрыяць рэгіянальнаму супрацоўніцтву і абмену інфармацыяй паміж краінамі-удзельніцамі, сярод якіх некалькі краін-партнёраў і два новых члены НАТА: Албанія, Балгарыя, Харватыя, Малдова, Румынія, Сербія і Чарнагорыя і былая Югаслаўская Рэспубліка Македонія.*

Некалькі пілотных праектаў дапамагаюць у распрацоўцы стратэгічнага падыходу да закрыцця ваенных баз і перабудовы аб'ектаў. Асноўнымі прыярытэтамі з'яўляюцца ачыстка навакольнага асяроддзя, стварэнне новых працоўных месцаў і дыверсіфікацыя мясцовай эканомікі ў рэгіёнах, дзе ваенныя базы былі адзіным вялікім працадаўцам. Некаторыя базы канвертуюцца для выкарыстання, напрыклад, у якасці жылых раёнаў, адукацыйных устаноў, цэнтраў аховы здароўя, турмаў або паркаў і прыродных запаведнікаў.

Знішчэнне мін, боепрыпасаў і зброі

Траставыя фонды ПДМ (гл. урэзку на стар.28) дапамагаюць краінам-партнёрам у бяспечным знішчэнні залішніх запасаў проціпяхотных мін, боепрыпасаў і стралковай і лёгкай зброі. Каб гарантаваць, што працэс знішчэння будзе бяспечным, не будзе забруджваць навакольнае асяроддзе і будзе адпавядаць міжнародным стандартам, з асобнымі краінамі распрацоўваюцца адмысловыя праекты. Там, дзе гэта магчыма, праекты маюць накіраванасць на выкарыстанне мясцовых рэсурсаў і сродкаў з мэтай зніжэння коштаў, а таксама на навучанне мясцовых жыхароў працэсам знішчэння, дапамагаючы стварыць працоўныя месцы і навучыць новым звычкам.

На пачатак 2005 года дзякуючы такім праектам у Албаніі было паспяхова знішчана 1,6 мільёна проціпяхотных мін; у Малдове ўтылізавана 12 000 мін і 7000 тон боепрыпасаў і ракетнага паліва; на Украіне было знішчана 400 000 проціпяхотных мін; у Таджыкістане знішчана 1200 мін і ў Грузіі дэмантавана больш за 300 ракет. Плануюцца далейшыя праекты па дэмілітарызацыі для Албаніі, Азербайджана, Беларусі, Сербіі і Чарнагорыі і Украіны.

ТРАСТАВЫЯ ФОНДЫ ПАРТНЁРСТВА ДЗЕЛЯ МІРУ

Палітыка Траставых фондаў ПДМ пачаткова была створана ў верасні 2000 года як механізм дапамогі краінам-партнёрам у бяспечным знішчэнні запасаў проціпяхотных мін. Такім чынам меркавалася падтрымаць краіны, што падпісалі Атаўскую канвенцыю па забароне выкарыстання, складавання, вытворчасці і перадачы проціпяхотных мін і па іх знішчэнні.

Улічваючы поспех шэрагу праектаў па знішчэнні мін, сфера Фонду была пашыраная, каб уключыць іншыя праекты па дэмілітарызацыі, накіраваныя на знішчэнне боепрыпасаў і стралковай і лёгкай зброі. Пазней выкарыстанне фонду было пашырана для падтрымкі краін-партнёраў у кіраванні наступствамі рэформы абароны праз такія ініцыятывы, як перападрыхтоўка людзей і канверсія ваенных баз. Траставыя фонды таксама могуць быць створаныя на карысць краін Міжземнаморскага дыялогу.

Праз фонд члены НАТА працуюць з асобнымі краінамі-партнёрамі для вызначэння і выканання адмысловых праектаў. У кожным выпадку НАТА або краіна-партнёр бярэ на сябе адказнасць у фінансаванні і распрацоўцы прапановы праекта, а таксама ў пошуку патэнцыяльных партнёраў. Краіна-партнёр, якая мае непасрэдную карысць ад праекта, павінна браць актыўны ўдзел у гэтай працы і даваць максімальную падтрымку праекту ў межах магчымага. Эксперты НАТА прапануюць парады і рэкамендацыі.

Фінансаванне выдзяляецца членамі НАТА і краінамі-партнёрамі на добраахвотнай аснове. Уклад можа таксама рабіцца абсталяваннем або быць іншым неграшовым укладам. Часта Агенцтва НАТА па тэхнічным забеспячэнні і пастаўках, што базіруецца ў Люксембургу, выступае ў якасці выканаўчай арганізацыі па праектах і адказвае за выкананне тэхнічных і фінансавых аспектаў.

Далейшая інфармацыя:

www.nato.int/pfp/trust-fund.htm

Знішчэнне старых ракет

У Грузіі, дзякуючы праекту Траставага фонда ПДМ, закончанаму напачатку 2005 года, былі бяспечна ўтылізаваныя каля 300 старых супрацьпаветраных ракет. Ракеты, што захоўваліся на базях Панічала і Халадзід, былі дэмантаваныя, боегалоўкі знятыя і перавезеныя ў іншае месца, дзе быў праведзены кантраляваны выбух.

Гэты праект значна павысіў бяспеку ў рэгіёнах, дзе захоўваліся ракеты, а таксама прадухіліў забруджванне навакольнага асяроддзя, якое магла выклікаць гэтая зброя.

Гатоўнасць да прыродных бедстваў і катастроф і рэагаванне на іх

Катастрофы, як прыродныя, так і выкліканыя чалавекам, могуць мець месца ў любы час, і перад любой краінаю можа паўстаць пытанне змагання з наступствамі катастрофы. Патэнцыяльную рызыку бяспекі і стабільнасці нясуць таксама надзвычайныя грамадзянскія становішчы. У той час, як кожная краіна адказвае за змаганне з надзвычайнымі становішчамі на сваёй тэрыторыі і за апеку над ахвярамі, моц і працягласць бедства могуць быць па-за магчымасцямі пацярпелай дзяржавы, і наступствы катастрофы могуць выйсці далёка за межы краіны. Вельмі важным робіцца міжнароднае супрацоўніцтва ў галіне змагання з надзвычайнымі становішчамі і павышэння магчымасцяў па ліквідацыі наступстваў.

Супрацоўніцтва ў галіне гатоўнасці да прыродных бедстваў і катастроф і рэагавання на іх, якое ў НАТА называецца «распрацоўка надзвычайных планаў у грамадзянскай сферы», ажыццяўляецца паміж членамі НАТА на працягу многіх год. У 1990-х яно было пашыранае, каб далучыць краіны-партнёры, і зараз з'яўляецца буйнейшым неваенным кампанентам дзейнасці праграмы Партнёрства дзеля міру. На падставе расійскай прапановы ў 1998 годзе быў створаны Еўраатлантычны каардынацыйны цэнтр

рэагавання на стыхійныя бедствы і катастрофы (ЕАКЦРСБК) для каардынацыі рэагавання краін СЕАП на бедствы і катастрофы, што адбываюцца ў еўраатлантычным рэгіёне.

Спрыянне дзейснай каардынацыі

Дзейсны адказ на катастрофы патрабуе каардынацыі транспартных сродкаў, медыцынскіх рэсурсаў, камунікацый, магчымасцяў рэагавання на бедствы і катастрофы і іншых грамадзянскіх рэсурсаў. Усе краіны нясуць адказнасць за наяўнасць на нацыянальным узроўні планаў дзеянняў у надзвычайных сітуацыях. Аднак, беручы пад увагу патэнцыяльны міжнародны характар некаторых бедстваў і неабходнасць дзейснага рэагавання на заклік да міжнароднай дапамогі, трэба зрабіць выснову, што абсалютна неабходныя супрацоўніцтва і планаванне на міжнародным узроўні.

Супрацоўніцтва паміж НАТА і краінамі-партнёрамі ў галіне надзвычайнага планавання ў грамадзянскай сферы ўключае такія віды дзейнасці, як семінары, канферэнцыі, вучэнні і навучальныя курсы, у якіх разам бяруць удзел вайскоўцы і грамадзянскія спецыялісты з розных узроўняў мясцовых, рэгіянальных і нацыянальных улад. Іншыя міжнародныя арганізацыі, такія, як Упраўленне ААН па каардынацыі гуманітарных пытанняў і Упраўленне вярхоўнага камісара ААН па справах бежанцаў (UNHCR), Міжнароднае агенцтва па ядзернай энергіі і Еўрасаюз таксама важныя ўдзельнікі ў працэсе, як і нездзяржаўныя дабрачынныя арганізацыі.

Дзякуючы падрыхтоўцы планаў дзеянняў у надзвычайных абставінах, адмысловых працэдур і патрэбнага абсталявання, а таксама сумеснага навучання і вучэнняў НАТА і краіны-партнёры здолелі эфектыўна каардынаваць дапамогу праз ЕАКЦРСБК у адказ на шэраг прыродных бедстваў. Гэта паводкі ў Албаніі, Азербайджане, Чэхіі, Венгрыі, Румыніі і Украіне, землятрусy ў Турцыі, лясныя пажары ў былой Югаслаўскай Рэспубліцы Македоніі* і Партугаліі, і таксама экстрэмальнае надвор'е ў Малдове і Украіне.

> Працаўнікі Чырвонага Крыжа ўдзельнічаюць у вучэннях Партнёрства дзеля міру.

Дапамога пры паводцы

За апошнія стагоддзе заходняя Украіна перажыла 13 вялікіх паводак. НАТА і краіны-партнёры дапамагалі Украіне пасля вялікіх паводак 1995, 1998 і 2001 гадоў.

З 1997 года згодна з мемарандумам аб паразуменні наконт надзвычайнага грамадзянскага планавання і гатоўнасці да бедстваў і катастроф значная праграма супрацоўніцтва ў гэтай галіне прынесла Украіне непасрэдную практычную карысць. Асноўнай мэтай было дапамагчы Украіне, дзе ў заходніх абласцях існуе верагоднасць моцных паводак, лепей падрыхтавацца да падобных надзвычайных сітуацый і больш дзейсна спраўляцца з наступствамі такіх паводак. Вучэнні ПДМ, разам з тымі, што праводзіліся ў транскарпацкім рэгіёне

Украіны ў верасні 2000 года, дапамаглі правесіць такія працэдуры аказання дапамогі пры бедствах, як правядзенне паветранай разведкі, эвакуацыя пацярпелых і разгортванне абсталявання для ачышчэння вады. Болей таго, пілотны праект, завершаны ў 2001 годзе, звёў разам болей за 40 экспертаў па паводках і надзвычайных становішчах з дванаццаці розных краін з мэтай распрацаваць практычныя рэкамендацыі для дзейснага папярэджання аб паводках і сістэмы рэагавання ў басейне ракі Ціса.

ЕўРААТЛАНТЫЧНЫ КААРДЫНАЦЫЙНЫ ЦЭНТР РЭАГАВАННЯ НА СТЫХІЙНЫЯ БЕДСТВЫ І КАТАСТРОФЫ

У чэрвені 1998 года пры штаб-кватэры НАТА па прапанове Расіі быў створаны Еўраатлантычны каардынацыйны цэнтр рэагавання на стыхійныя бедствы і катастрофы (ЕАКЦРСБК). Гэты цэнтр, які працуе 24 гадзіны ў суткі, дзейнічае як цэнтр абмену інфармацыяй паміж НАТА і краінамі-партнёрамі і каардынаванага рэагавання на бедствы ў еўраатлантычным рэгіёне. Ён таксама арганізуе асноўныя вучэнні па грамадзянскай абароне, на якіх адпрацоўваецца рэагаванне на прыродныя і антрапагенныя бедствы, а таксама дзеянні па пераадоленні наступстваў тэрарыстычных актаў з выкарыстаннем хімічнай, біялагічнай ці радыёлагічнай зброі.

Цэнтр працуе ў цеснай сувязі з міжнароднымі агенцтвамі, што адыгрываюць галоўную ролю ў рэагаванні на міжнародныя бедствы і кіраванні іх наступствамі – Упраўленнем ААН па каардынацыі

гуманітарных пытанняў і Арганізацыяй па забароне хімічнай зброі – а таксама з іншымі арганізацыямі.

Краіны заахвочваюцца да выпрацоўкі двухбаковых ці шматбаковых пагадненняў для вырашэння такіх пытанняў, як візавыя правілы, пагадненні па перасячэнні мяжы, пагадненні па транзіце, мытныя працэдуры і статус удзельнікаў. Такія меры дапамагаюць пазбегнуць бюракратычных затрымак у разгортванні абсталявання і каманд для дапамогі непасрэдна ў месцах бедства. Таксама была арганізаваная Еўраатлантычная група па рэагаванні на бедствы і катастрофы, што складаецца з некалькіх нацыянальных элементаў, якія краіны гатовыя прадаставіць адразу пасля катастрофы.

Далейшая інфармацыя:

www.nato.int/eadrcc/home.htm

Праца з бежанцамі

Хаця першапачаткова ЕАКЦРСБК быў створаны для вырашэння пытанняў, звязаных з прыроднымі і тэхналагічнымі бедствамі, у 1998 годзе, калі рос непакой міжнароднай супольнасці з нагоды гуманітарнага крызісу ў Косава і вакол яго, гэтая ўстанова ўпершыню была закліканая арганізаваць дапамогу бежанцам. Да канца года адкрыты канфлікт паміж сербскай арміяй і паліцыяй і сіламі косаўскіх албанцаў прывёў да гібелі многіх этнічных албанцаў і прымусіў больш за 300 000 чалавек пакінуць свае дамы.

ЕАКЦРСБК удзельнічаў у гэтым адразу пасля свайго стварэння напачатку чэрвеня 1998 года, калі UNHCR папрасіла дапамогі ў транспарціроўцы 165 тон грузаў, тэрмінова патрэбных бежанцам у Албаніі. Наступныя некалькі месяцаў з развіццём крызісу быў створаны добры падмурак для супрацоўніцтва паміж ЕАКЦРСБК і UNHCR. Працаўнікі ЕАКЦРСБК таксама некалькі разоў наведвалі гэты рэгіён, каб лепей зразумець сітуацыю. Гэтая па-дрыхтоўка зрабіла магчымым пашырэнне і ўзмацненне ўдзелу ў аперацыі дапамогі, калі вясной 1999 года крызіс узмацніўся пасля пачатку паветраных удараў саюзнікаў і прымусовага выгнання сотняў тысяч этнічных албанцаў сербскімі войскамі.

Цэнтр служыў галоўным пунктам абмену інфармацыяй паміж краінамі СЕАП і дапамагаў каардынаваць дзеянні ў адказ на просьбы аб дапамозе. Былі дастаўленыя такія рэчы, як медыцынскія запасы і абсталяванне, абсталяванне для тэлекамунацый, абутак і вопратка, і наметы для больш чым 20 000 чалавек. Праз ЕАКЦРСБК таксама ішла дапамога ад такіх краін не партнёраў, як Ізраіль, які выдзеліў палявы шпіталь з усім абсталяваннем і персаналам, і Аб'яднаныя Арабскія Эміраты, якія дапамагалі ў рамонце аэрадрома Кукеш на паўночным усходзе Албаніі.

> Еўраатлантычны каардынацыйны цэнтр рэагавання на стыхійныя бедствы і катастрофы падтрымліваў аперацыі па дапамозе бежанцам падчас крызіса ў Косаве.

Для таго, каб дапамагчы з транспарціроўкай і размеркаваннем дапамогі, былі прадастаўленыя самалёты, верталёты, каманды па пагрузцы і разгрузцы, парады па лагістыцы. ЕАКЦРСБК таксама адыграў значную ролю ў каардынацыі прыярытэтных гуманітарных палётаў, калі звёў разам асноўных дзеючых асоб у галіне кіравання паветраным рухам, каб распрацаваць патрэбныя працэдуры і арганізаваць накіраванне экспертаў па паветраным руху ў Каардынацыйную групу ААН па паветраных аперацыях.

Да таго ж ЕАКЦРСБК выступаў у якасці пасярэдніка паміж іншымі групамі, што належаць і не належаць да НАТА, ад імя дзвюх краін, што больш за ўсё пацярпелі ад гэтага крызісу, Албаніі і былой Югаслаўскай Рэспублікі Македоніі*, фармулюючы і тлумачы іх канкрэтныя праблемы. Адным з такіх пытанняў па меры пагаршэння крызісу бежанцаў была тэрміновая патрэба стварэння механізмаў для магчымасці эвакуацыі ў трэція краіны, адыгрывання ролі гуманітарнага клапана бяспекі.

Падрыхтоўка да тэрарыстычных атак

Падзеі 11 верасня 2001 года прынеслі з сабой неабходнасць супрацоўніцтва ў падрыхтоўцы да магчымых тэрарыстычных нападаў на грамадзянскае насельніцтва з выкарыстаннем хімічнай, біялагічнай, радыёлагічнай ці ядзернай (ХБРЯ) зброі. Партнёрскі план дзеянняў супраць тэрарызму (гл. стар. 15) заахвочвае абмен адпаведнай інфармацыяй і ўдзел у надзвычайным грамадзянскім планаванні для ацэнкі рызыкі і змяншэння ўразлівасці грамадзянскага насельніцтва да тэрарызму і зброі масавага знішчэння.

План дзеянняў надзвычайнага грамадзянскага планавання дапамагае нацыянальным урадам у паляпшэнні іх грамадзянскае гатоўнасці да магчымых тэрарыстычных атак з ХБРЯ зброяй. НАТА і краіны-партнёры падрыхтавалі і пастаянна абнаўляюць перапіс нацыянальных магчымасцяў, якія будуць дасягальныя ў выпадку падобнай атакі. Тут ўлічвалася ўсё: ад медыцынскае дапамогі да радыёлагічнай разведкі, ад лабараторый па ідэнтыфікацыі да медыка-паветраных магчымасцяў эвакуацыі. Робяцца запасы найбольш важных рэчаў, якія могуць спатрэбіцца. Праца па паляпшэнні працэдур перасячэння мяжы мае мэтай як мага болей хуткае прыбыццё дапамогі ў надзвычайным выпадку.

Распрацоўваюцца мінімальныя стандарты для абучэння, планавання і абсталявання. У межах праграмы Партнёрства дзеля міру рэгулярна арганізуюцца вучэнні на мясцовасці з мэтай забяспечыць як мага болей эфектыўнае супрацоўніцтва розных краін у адказ на тэракт і ліквідацыю яго наступстваў. Канкрэтна гэта ўключае ў сябе паляпшэнне ўзаемадзеяння розных груп, якія будуць мець справу з медыцынскімі праблемамі і праблемамі першай дапамогі, а таксама з абеззаражваннем і ачысткай. Яшчэ адна вельмі важная праблема, якая разглядаецца - гэта тое, як найлепей апрацоўваць публічную інфармацыю ў такіх стрэсавых надзвычайных сітуацыях.

Вучэнні з «бруднай бомбай»

У кастрычніку 2003 года ў Пітэшці, Румынія (на той час краіна-партнёр) праводзіліся вучэнні па міжнародным рэагаванні на тэрарыстычны напад з выкарыстаннем «бруднай бомбы» (прылада, што выкарыстоўвае радыёактыўныя выкіды). У вучэннях бралі ўдзел каля 1300 румынскіх і 350 міжнародных удзельнікаў.

Бяспека, навука і ахова навакольнага асяроддзя

Дзве асобы праграмы НАТА рэгулярна зводзяць разам навукоўцаў і экспертаў з НАТА і краін-партнёраў для працы над агульнымі праблемамі. Супрацоўніцтва з'яўляецца традыцыяй сярод навукоўцаў і патрабаваннем для навуковага прагрэсу. Створаныя сеткі таксама выконваюць палітычную задачу пабудовы разумення і даверу паміж супольнасцямі з рознай культуры і традыцыямі.

Праграма Навуковага камітэта НАТА «Бяспека праз навуку» мае мэтай узмацненне бяспекі, стабільнасці і салідарнасці сярод краін, выкарыстоўваючы ў вырашэнні праблем навуку. Яна падтрымлівае супрацоўніцтва, множныя сувязі і ўзмацненне патэнцыялу сярод навукоўцаў, што працуюць у краінах НАТА, краінах-партнёрах і краінах Міжземнаморскага дыялогу. Праграма Бяспека праз навуку канцэнтруе сваю дапамогу на супрацоўніцтве па тэмах даследаванняў, звязаных з абаронай ад тэрарызму ці з барацьбай супраць іншых пагроз бяспецы. Яшчэ адной мэтай з'яўляецца спрыянне абмену і перадачы тэхналогій для дапамогі краінам-партнёрам у вырашэнні іх канкрэтных праблем.

Праграма Камітэта па праблемах сучаснага грамадства (КПСГ) займаецца праблемамі навакольнага асяроддзя і грамадства шляхам паяднання нацыянальных арганізацый для супрацоўніцтва па каротка- і доўгатэрміновых даследаваннях у гэтых галінах. Яна дае ўнікальную магчымасць для абмену ведамі і вопытам па тэхнічных, навуковых і палітычных аспектах сацыяльных і экалагічных пытанняў паміж краінамі НАТА і краінамі-партнёрамі, як у грамадзянскім, так і ў ваенным сектары. Накірунак дзейнасці Камітэта вызначаецца шэрагам галоўных мэтай па пытаннях бяспекі.

Выкарыстанне навукі ў бяспецы

Абарона ад тэрарызму

Барацьба супраць тэрарызму зрабілася асноўным прыярытэтам як для членаў Альянсу, так і для краін-партнёраў. НАТА падтрымлівае навуковыя даследаванні па распрацоўцы дзейсных метадаў для выкрыцця хімічнай, біялагічнай, радыёлагічнай і ядзернай зброі ці сродкаў паляпшэння фізічнай аховы ад іх. Таксама вядуцца даследаванні па павышэнні магчымасцяў бяспечнага знішчэння падобнай зброі, па абеззаражванні і па медыцынскіх сродках, уключаючы хімічныя тэхналогіі і вакцыны.

Ладзяцца семінары і канферэнцыі для таго, каб дазволіць навукоўцам разам разгледзець такія пытанні, як змяншэнне прыступнасці крытычнай інфраструктуры (уключаючы сістэмы энергетыкі, камунікацый, транспарту і жыццезабеспячэння); ахова ад эка-тэрарызму і кібер-тэрарызму; паляпшэнне памежнай бяспекі; барацьба з усімі відамі кантрабанды; і распрацоўка больш дзейсных мер выяўлення выбуховых рэчываў.

Таксама вывучаюцца такія больш шырокія пытанні, як разуменне каранёў тэрарызму, сацыяльныя і псіхалагічныя наступствы тэрарызму і павышэнне процістаяння насельніцтва пагрозам тэрарыстаў, з намерам выпрацоўкі рэкамендацый для адпаведнай палітыкі.

Барацьба з іншымі пагрозамі бяспецы

Сярод іншых, хаця і не такіх яўна небяспечных крыніц патэнцыяльных пагроз бяспецы і стабільнасці, абмежаванасць неаднаўляльных рэсурсаў і дэградацыя навакольнага асяроддзя – такая, як апустыньванне, эрозія глебы ці забруджванне водных крыніц, што можа прывесці да рэгіянальных ці памежных спрэчак. Вырашэнне такіх праблем часта патрабуе не толькі перадавога навуковага вопыту, але таксама шматбаковых дзеянняў. Для забеспячэння гэтае патрэбы НАТА падтрымлівае праекты і даследаванні, якія спрыяюць

выкарыстанню перадавой навуковай практыкі і прыцягваюць галоўныя зацікаўленыя краіны.

Свет быў бы больш бяспечным месцам, калі б чалавек мог прадбачыць прыродныя бедствы, змяншаць іх наступствы, а яшчэ лепш - прадухіляць іх. Гэта галоўная сфера інтарэсаў для многіх краін-партнёраў. НАТА правяла шэраг праектаў, накіраваных на змяншэнне наступстваў моцных землятрусаў з пункту гледжання колькасці чалавечых ахвяр, матэрыяльных шкод, а таксама эканамічных і сацыяльных разбурэнняў. Такія праекты разглядаюць, напрыклад, шляхі павышэння адпорнасці будынкаў да землятрусаў ці займаюцца збіраннем інфармацыі па сейсмалагічных і геалагічных характарыстыках рэгіёна, каб распрацаваць карты сейсмічнай небяспекі, якія дапамогуць гарадскім планіроўшчыкам вырашыць, дзе які будынак лепш паставіць. Таксама распрацоўваюцца праекты, накіраваныя на развіццё сістэм больш дзейснага ранняга папярэджання і кіравання паводкамі.

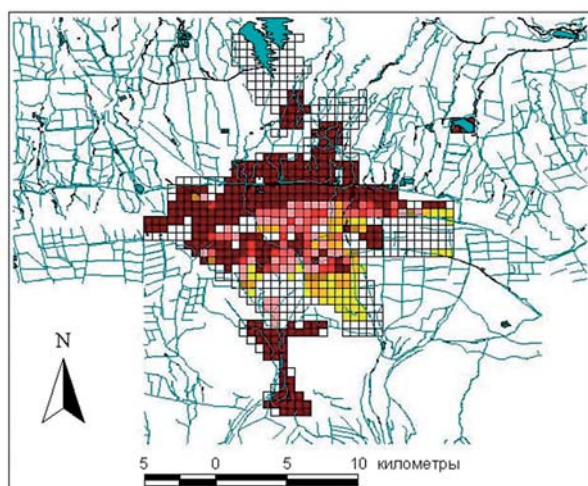
Залежнасць сучаснага грамадства ад забеспячэння няшкоднай ежай ці ад бяспечнай надзейнай інфармацыі азначае, што трэба гарантаваць іх наяўнасць. Гэта таксама галоўныя сферы для далейшага вывучэння з мэтай стварэння больш бяспечнага грамадства.

АХОВА НАВАКОЛЬНАГА АСЯРОДДЗЯ І БЯСПЕКА

Міжнародны характар экалагічных пытанняў прымусіў міжнароднае супольніцтва ўзяць на сябе актыўную ролю ў распачынанні экалагічных праектаў не толькі для паляпшэння сацыяльнага і эканамічнага развіцця, але і для спрыяння бяспецы і стабільнасці. Такія праекты знаходзяцца пад асаблівай увагай праграмы Камітэта па праблемах сучаснага грамадства (КПСГ) і з'яўляюцца важнай часткай праграмы Бяспека праз навуку.

Значны крок у напрамку ўсталявання сувязі паміж экалагічнымі пытаннямі і бяспекай і стабільнасцю быў зроблены ў 2002 годзе з пачаткам сумеснай ініцыятывы Экалогія і бяспека (ЭКАБЯС) Арганізацыі па бяспецы і супрацоўніцтву ў Еўропе, Экалагічнай праграмы ААН і Праграмы развіцця ААН. Гэтая ініцыятыва засяроджваецца на такіх прыступных рэгіёнах, як Балканы, Каўказ і Сярэдняя Азія.

Паколькі праграмы Бяспека праз навуку і КПСГ актыўна спрыяюць ідэі бяспекі праз супрацоўніцтва з краінамі-партнёрамі ў гэтых рэгіёнах у навуцы і экалогіі, цяпер яны звязаныя з ЭКАБЯС. Дзейнасць каардынуецца, інфармацыя і вынікі распаўсюджваюцца сярод адпаведных уладаў у рэгіёнах, што прывядзе да значнага павышэння эфекту гэтай дзейнасці.

Сейсмічныя пашкоджанні ўсіх тыпаў жылых будынкаў у Бішкеку

Дапамога пры землятрусах

Землятрусy з'яўляюцца сур'ёзнай пагрозай плотна заселеным рэгіёнам Сярэдняй Азіі. Па праекце, што спан-

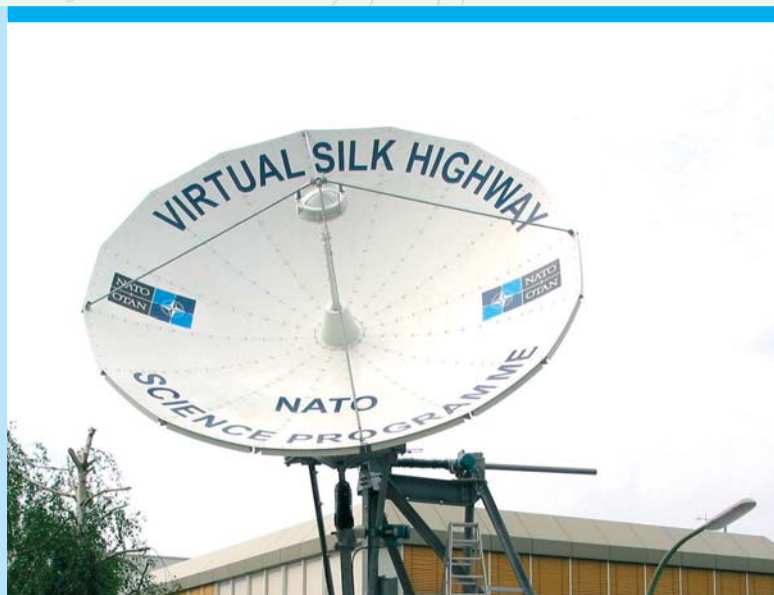
сіруе НАТА, турэцкія навукоўцы-сейсмолагі дапамагаюць сваім калегам з Узбекістана і Кыргызстана скласці карты рызыкі для сталіц гэтых краін, Ташкента і Бішкека. Гэтыя карты будуць служыць у якасці інструмента прыняцця рашэнняў у горадабудаўніцтве і ўзмацненні існуючых будынкаў.

Яднаючы людзей

Навукоўцы, каб быць у курсе апошніх дасягненняў і даследванняў, разлічваюць на доступ да інфармацыі. Аднак не ўсе навуковыя і акадэмічныя суполкі пакуль што маюць магчымасць карыстацца перавагамі веку інфармацыі ці патэнцыялам інтэрнэту. Апроч таго, адсутнасць манополіі на інфармацыю часта лічыцца перадумовай росквіту дэмакратычнага і грамадзянскага грамадства.

Каб дапамагчы выправіць гэтае становішча, грамадзянская навуковая праграма НАТА дапамагла абсталяваць шэраг даследчых і адукацыйных устаноў у краінах-партнёрах усім неабходным для доступу ў Інтэрнэт.

Для паляпшэння выхаду ў Інтэрнэт для навуковых грамадстваў ва ўсходніх рэгіёнах Расіі і Украіны, а таксама нацыянальных сетак Малдовы, Румыніі і былой Югаслаўскай Рэспублікі Македоніі* былі створаныя цэнтральныя сеткі. Самым вялікім і амбітным праектам з дапамогай НАТА ў гэтай галіне з'яўляецца праект Віртуальная шаўковая магістраль, які дае доступ у Інтэрнэт праз спадарожнік для навуковых грамадстваў Паўднёвага Каўказа і Сярэдняй Азіі.

Віртуальная шаўковая магістраль

Праект Віртуальная шаўковая магістраль пачаўся ў кастрычніку 2001 года (яго назва – алюзія з Вялікім шаўковым шляхам, які

калісьці яднаў Еўропу з Далёкім Усходам, даючы магчымасць абмену таварамі, ведамі і ідэямі). Гэты праект дае доступ у Інтэрнэт акадэмічным і навуковым суполкам васьмі краін-партнёраў паўднёвага Каўказа і Сярэдняй Азіі – Арменіі, Азербайджана, Грузіі, Казахстана, Кыргызстана, Таджыкістана, Туркменістана і Узбекістана – а ў 2004 годзе быў пашыраны на Афганістан.

Эканамічныя і сучасныя спадарожніковыя тэхналогіі цяпер далучаюць навукоўцаў і акадэмікаў краін-удзельніц да Інтэрнэту праз звычайны спадарожніковы прамень. Грант НАТА прафінансаваў спадарожніковы дыяпазон і ўсталяванне дзесяці спадарожніковых антэн. Іншыя спонсары праекту робяць уклад неграшовымі сродкамі. За чатыры гады інвестыцыі ў праект склалі 3,5 мільёны долараў ЗША, так што гэта самы вялікі праект, які калі-небудзь спансараваўся навуковай праграмай НАТА.

Сапраўдная еўраатлантычная культура бяспекі

Партнёрскі падыход Альянсу быў надзвычай паспяховы ў дапамозе змянення стратэгічнага асяроддзя ў Еўраатлантычным рэгіёне. Прасоўваючы палітычны дыялог і ваеннае супрацоўніцтва, праграма партнёрства дапамагае ў стварэнні сапраўднай еўраатлантычнай культуры бяспекі – вялікага жадання працаваць разам ў вырашэнні сур'ёзных праблем бяспекі як у межах еўраатлантычнай супольнасці нацый, так і па-за яе межамі.

Дзякуючы практычнаму супрацоўніцтву, засяроджанаму на падрыхтоўцы ўзброеных сіл Альянсу і краін-партнёраў да сумеснай працы, салдаты з НАТА і краін-партнёраў служаць плячо ў плячо на Балканах і ў Афганістане. Праграма партнёрства дае таксама саюзнікам і партнёрам базу для сумеснага рэагавання на небяспеку тэрарызму і вырашэнне такіх важных пытанняў, як распаўсюджванне зброі.

Стымуючы і падтрымліваючы рэформу абароны ў многіх краінах-партнёрах, праграма партнёрства таксама дапамагае дэмакратычным зменам. Яна дапамагае пабудаваць больш сучасныя, дзейсныя і дэмакратычна адказныя ўзброеныя сілы і іншыя абарончыя ўстановы. Да таго ж яна дапамагае краінам вырашаць сацыяльныя і матэрыяльныя наступствы такіх рэформ.

Непасрэдная карысць для грамадзян як краін НАТА, так і краін-партнёраў ёсць у практычным супрацоўніцтве ў цэлым шэрагу іншых галін, у тым ліку ў гатоўнасці да бедстваў і катастроф і супрацоўніцтве ў галіне навукі і аховы навакольнага асяроддзя.

Праграма партнёрства ўжо дапамагла падрыхтаваць дзесяць краін да далучэння да НАТА, і дзверы НАТА застаюцца адкрытымі для новых членаў. Але праграма партнёрства дае таксама ўнікальную магчымасць заходнееўрапейскім недалучаным краінам,

якія не збіраюцца рабіцца членамі Альянсу, уносіць свой уклад у справу еўраатлантычнае бяспекі, не адмаўляючыся ад прынцыпаў сваёй знешняй палітыкі і палітыкі бяспекі.

Праблемы еўраатлантычнай бяспекі мяняюцца. Новыя пагрозы, уключаючы тэрарызм і палітычна і сацыяльна нестабільныя дзяржавы, маюць мясцовыя і знешнія крыніцы і міжнацыянальную прыроду. Хаця ў стратэгічна важным рэгіёне Балкан працягваюць заставацца пагрозы стабільнасці, падзеі ў Афганістане прадэманстравалі, што новыя пагрозы нашай агульнай бяспекі ідуць з перыферыі еўраатлантычнага рэгіёна. У гэтым асяроддзі міжнародная стабільнасць і бяспека ўсё больш будуць залежаць ад мясцовых рэформаў з аднаго боку і шырокага міжнароднага супрацоўніцтва з другога. Дзейснае супрацоўніцтва ў галіне бяспекі немагчымае без фундаментальных дэмакратычных асноўных дактрын і ўстаноў. Еўраатлантычнае партнёрства мае вялікую ролю з абодвух пунктаў погляду.

Калі саюзнікі і партнёры будуць працягваць расці разам, яны павысяць свае магчымасці вырашаць агульныя праблемы сумеснымі дзеяннямі, будуючы бяспеку для будучых пакаленняў на падставе разумення і супрацоўніцтва.

«Адзначаючы гэтую дзесятую гадавіну, мы можам азірнуцца на шэраг поспехаў.
Еўраатлантычнае партнёрства было каталізатарам унутранае трансфармацыі і
супрацоўніцтва па міжнароднай бяспецы на гістарычна беспрэцэдэнтным узроўні.

НАТА заўсёды была у цэнтры гэтай дзейнасці. Партнёрства таксама
рухалася да цэнтру спраў НАТА. Яно служыла саюзнікам.
Яно служыла партнёрам. Яно служыла дэмакратыі і міру.»

Генеральны сакратар НАТА Яап дэ Хоп Сэфер адзначае
10-я ўгодкі Партнёрства дзеля міру, звяртаючыся да Савета
еўраатлантычнага партнёрства 14 студзеня 2004 года.

NATO Public Diplomacy Division / Division Diplomatie publique de l'OTAN

1110 Brussels, Belgium / 1110 Bruxelles, Belgique

Web site : www.nato.int

Site web : www.otan.nato.int

E-mail / Courriel : natodoc@hq.nato.int

© NATO / OTAN 2005

Гэтая брашура будзе выдадзеная на ўсіх мовах краін членаў і партнёраў НАТО.

Спраўдзьце наяўнасць на www.nato.int/docu/pub-form.htm або

звяжыцеся з аддзелам па распаўсюджванні:

NATO Public Diplomacy Division – Distribution Unit

Division Diplomatie-publique de l'OTAN – Unité de diffusion

1110 Brussels, Belgium / 1110 Bruxelles, Belgique

Tel : +32 2 707 5009

Fax : +32 2 707 1252

E-mail / Courriel : distribution@hq.nato.int